

Сүт өндірісінің серпіні

Жолдың да «жүрегі» бар

Шындық сынмен шындалады

2-бет

5-бет

8-бет

Өндірістік феноменнің әлеуметтік өлшемі

Осыдан бірнеше ай бұрын Қарағанды облысындағы жағдайды «өндірістік феномен» деп бағалап, арнайы мақала жазған едім. Өндірістік тарихы бай бұл өңір бұрынғы беделін сақтап қана қоймай, дамудың жаңа межелерін бағындыруға белсенді түрде бет бұрды. Өндіріс өрістеп, жаңа жобалар бой көтеруде, ал, кәсіпкерлік саласы өз мүмкіндігін біртіндеп кеңейтіп келеді. Мақала жарық көрген соң оқырмандардан бірталай пікір түсті. Көпшілігі облыстың әлеуеті зор екенін қостағанымен, тұрмыс-тіршіліктің өзге де күнгейі мен көленкесіне назар аудартты. Жастардың лайықты жұмыс табуы оңай болмай тұр, отбасылар баспана кезегін күтіп жүр, ал, азық-түлік бағасы – тұрғындардың күнделікті сөзінің өзегі. Бұдан бөлек, білім беру сапасы, сот жүйесіне деген сенім және шенеуніктердің халық арыз-шағмына кері байланысы сияқты өткір мәселелер де көтерілді. Оқырман хаты бұл тақырыпқа кеңірек көз жіберуге түрткі болды. Өйткені, өңір – тек зауыттар мен шахталар, инвестициялық жобалар мен өндіріс көлемі ғана емес. Бұл экономикалық өсімнің игілігін өз өмірінен көргісі келетін қарапайым халық. Тұрғындар үшін кәсіпорындардың қанша өнім шығарғанынан бұрын, баспананың қолжетімділігі, жастарға ашылатын мүмкіндіктер, мектептердің, жолдар мен коммуналдық қызметтің сапалы жұмысы маңыздырақ.

Айтылған ойдың түйіні мен басты сауал да – осында. Қарағанды облысының өндірістік қуаты тұрғындардың тұрмыс сапасын арттыруға қаншалықты ықпал етіп отыр?

Қуатты өндіріс, кемел келешек

Мойындау керек, Қарағанды облысының ел экономикасында алатын орны ерекше. Бұған ешкімнің таласы болмаса керек.

Осы жылдың қаңтар-тамыз аралығында өңірдегі өндірістік өнім көлемі 3,7 триллион теңгеден асып жығылды. Оның 2,6 триллионнан астам үлесі – өңдеу өнеркәсібінің еншісінде. Ал, шағын және орта бизнес болса, 1,1 триллион теңгеден астам өнім беріп, іске икемділігін тағы бір мәрте танытты.

Бұл – іргесі берік экономикалық база. Бұндай қарымды істі, өңірді өрге сүйреп жатқан тың қарқынды көрмеу, әділетсіздік болар еді.

Әсіресе, өндірістік бағытын жанаша бұруға мәжбүр болып отырған монокалалардың қадамы ерекше көз тартады. Мәселен, Саран қаласы жаңа өндіріс ошақтарын ашып, машина жасау ісін дөңгелетіп әкетті. Ал, Теміртау мыңдаған отбасымен қатар, қаланың да тыныс-тіршілігін қамтамасыз етіп отырған металлургия комбинатын жаңғыртудың жаңа кезеңіне аяқ басты.

► 4-бет

Қазақстан Республикасының мәслихаттары депутаттарының кезектен тыс сайлауын тағайындау туралы

«Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы» Қазақстан Республикасы Конституциялық заңының 12-бабының 14) тармақшасына, 101-бабының 3-тармағына, 103-бабының 7-тармағына, 104-бабының 8-тармағына сәйкес және Қазақстан Республикасы Президентінің «Барлық деңгейдегі мәслихаттардың өкілеттігін мерзімінен бұрын тоқтату туралы» 2026 жылғы 12 қазандағы № 1521 Жарлығының негізінде Қазақстан Республикасының Орталық сайлау комиссиясы ҚАУЛЫ ЕТЕДІ:

1. 2026 жылғы 29 қарашаға Қазақстан Республикасы мәслихаттары депутаттарының кезектен тыс сайлауы тағайындалсын.

2. Мәслихаттар депутаттығына кандидаттарды ұсыну және өзін-өзі ұсыну мерзімдері 2026 жылғы 14 қазаннан бастап 2026 жылғы 27 қазандағы сағат он сегізге дейін белгіленсін.

3. Партиялық тізімдерді, мәслихаттардың депутаттығына кандидаттарды тіркеу мерзімі 2026 жылғы 1 қарашада сағат он сегізге аяқталатын болып белгіленсін.

4. Астананың, облыстық, республикалық маңызы бар қалалардың, аудандардың аумақтық сайлау комиссиялары және округтік сайлау комиссиялары Қазақстан Республикасының мәслихаттары депутаттарының сайлауын әзірлеу мен өткізуді қамтамасыз етсін.

5. Осы қаулы Қазақстан Республикасы Орталық сайлау комиссиясының интернет-ресурсында орналастырылсын.

Н. ӘБДІРОВ,
төраға
Ш.ӨТЕМІСОВ,
хатшы
Астана қаласы,
2026 жылғы 13 қазан,
№ 60/98

Аспан астындағы ашық мұражай

Қазақ даласы, оның ішінде құт қонған Арқа төсі – тұнып тұрған ашық аспан астындағы музей. Әр тасы тарихтан сыр шертетін шежірелі Шет ауданы бүгінде туристердің назарын өзіне аударып, еліміздің тарихи туризм картасындағы жаңа нүктеге айналып келеді. Әсіресе, жұмбағы мол Қаражартаc пирамидасы мен Талды тарихи-археологиялық кешені аймақтың басты брендіне айналуына толық негіз бар.

Назар ӘЛІ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Шет өңірі – көне дәуірлердің куәгері. Бұл аумақта 214 жергілікті маңызы бар және «Бұғылы II», «Талды I» сынды республикалық маңызы бар 2 мемлекеттік ескерткішті қосқанда, барлығы 216 тарихи-мәдени нысан мемлекет қорғауына алынған. Аудандық археологиялық-этнографиялық мұражай қорындағы 1500-ден астам жәдігер – палеолит пен неолит дәуірлерінен бастап, қазақтың байырғы

тұрмысына дейінгі кезеңді қамтитын баға жетпес мұра. Мұражай ұжымы осы құндылықтарды көздің қарашығындай сақтап, жас ұрпаққа дәріптеуде қажырлы еңбек етіп келеді.

Алайда, Орталық Қазақстан тарихындағы соңғы жылдардың ең сенсациялық жаңалығы – «Қаражартаc» қорымы. Шамамен біздің заманымызға дейінгі XII-VIII ғасырларға, яғни, кейінгі қола дәуіріндегі әйгілі Беғазы-Дөңдібай мәдениетіне тиесілі бұл оба алғаш рет 2014 жылы Талды ауылдық округіндегі археологиялық бар-

Коллаж жасаған Арайлым Қоспаева

лау кезінде мамандардың назарына ілікті. Ал 2017 жылы жүргізілген іргелі қазба жұмыстарының нәтижесінде далалық сәулет өнерінің жауһары – сатылы пирамида іспеттес таңғажайып қорым аршылып, қайта жаңғыртылды.

► 6-бет

БАСПАСӨЗ-2027

ҚҰРМЕТТІ ОҚЫРМАН!

Облыстық «Ortalyq Qazaqstan» газетіне 2027 жылға жазылу науқаны басталды. Күнделікті жаңалықтар, сараптамалық мақалалар, мәдениет пен спортқа арналған жарияланымдар, барлығы – бір газетте. «Ortalyq Qazaqstan» – сенімді ақпарат, салмақты сараптама!

Газетке 6 айға және 1 жылға жазылуға болады

Санаттар	Баламалы жазылым	«Қазпошта» АҚ Қала (теңге)	«Қазпошта» АҚ Аудан/ауыл (теңге)
Кәсіпорындар мен ұйымдар үшін	12 айға	6 ай 16 109,75	11 162,53
	15 500 теңге	12 ай 32 219,50	22 325,06
Жеке жазылулар үшін	12 айға	6 ай 7 529,07	6 912,53
	7000 теңге	12 ай 15 058,14	13 825,06

НАЗАР АУДАРЫҢЫЗ!

Газетке жазылу «Қазпошта» АҚ пошта байланысының барлық бөлімшелерінде, сондай-ақ Ермеков көшесі, 33 үй, 8-қабат мекенжайы бойынша редакцияда рәсімделеді. «Ortalyq Qazaqstan» газеті редакциясында баспа бағасы бойынша (жеткізу қызметтерінің құнысыз) баламалы жазылу жүргізіледі.

Жеңілдікті тарифтер 25 қазаннан 25 қарашаға дейін (жылдық жазылым)

Санаттар	Баламалы жазылым	«Қазпошта» АҚ Қала (теңге)	«Қазпошта» АҚ Аудан/ауыл (теңге)
Кәсіпорындар мен ұйымдар үшін	12 айға	11 500	27 219,50
Жеке жазылулар үшін	5800	12 858,13	11 725,05

Анықтама телефоны: 41-26-85, 8-702-638-56-85, 8-778-846-00-01, 8-705-902-04-05.

E-mail: ot.del.pochtovyy@bk.ru

Каспи QR арқылы жазылуға болады

«Ortalyq Qazaqstan» – әр шаңыраққа!

Қазақстан Республикасы мәслихаттар депутаттарын сайлау туралы

2026 жылғы 29 қарашада Қазақстан Республикасы мәслихаттары депутаттарының кезектен тыс сайлауы өтеді.

Мәслихаттар – тиісті әкімшілік-аумақтық бөліністегі халықтың еркін білдіретін және оны іске асыру қажетті шараларды белгілейтін, сондай-ақ, олардың жүзеге асырылуын бақылайтын жергілікті өкілді органдар.

Мәслихаттар депутаттарының өкілеттік мерзімі – бес жыл.

Мәслихат депутаттары жалпыға бірдей, тең төте сайлау құқығы негізінде жасырын дауыс беру арқылы сайланады.

Қазақстан Республикасының 20 жасқа толған азаматы мәслихат депутаты бола алады.

Сот іс-әрекетке қабілетсіз деп таныған, сондай-ақ, сот үкімі бойынша бас бостандығынан айыру орындарында отырған азаматтардың;

сотталғандығы заңмен белгіленген тәртіппен өтелмеген немесе алып тасталмаған адамның;

сыбайлас жемқорлық қылмыс және сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық жасауда кінәсін сот заңда белгіленген тәртіппен таныған адамның сайлануға құқығы жоқ.

Астана, облыстар және республикалық маңызы бар қалалар мәслихаттарының депутаттары аралас сайлау жүйесі бойынша сайланады. Біртұтас аумақтық сайлау округінің аумағы бойынша пропорционалды өкілдік жүйесі бойынша депутаттардың жартысы, екінші жартысы – бірмандатты аумақтық сайлау округтері бойынша сайланады.

Аудандар мен қалалар мәслихаттарының депутаттары бірмандатты аумақтық сайлау округтері бойынша сайланады.

Мәслихаттар депутаттығына:

– партиялық тізімдер бойынша сайланатын кандидаттарды ұсыну құқығы – саяси партияларға;

– бірмандаттық аумақтық сайлау округтер бойынша сайланатын кандидаттарды ұсыну құқығы – саяси партияларға, қоғамдық бірлестіктерге, сондай-ақ, егер жарғыда тиісті өкілеттік көзделген болса, олардың құрылымдық бөлімшелеріне (филиалдары мен өкілдіктеріне) және өзін-өзі ұсыну арқылы азаматтарға тиесілі.

Аумақтық сайлау округі бойынша бір саяси партиядан бір ғана тізімді тіркеуге жол беріледі, онда әйелдер мен жастардың саны жиынтығында, оған енгізілген адамдардың жалпы санының кемінде отыз пайызын құрауға тиіс.

Ешкім біреуден артық сайлау округінде кандидат болып ұсыныла алмайды.

Қарағанды аумақтық сайлау комиссиясы

Сүт өндірісінің серпіні

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев 2025 жылғы 8 қыркүйектегі «Жасанды интеллект дәуіріндегі Қазақстан: өзекті мәселелер және оны түбегейлі цифрлық өзгерістер арқылы шешу» атты Қазақстан халқына Жолдауында агроөнеркәсіп кешенін жаңа деңгейге көтеру міндетін қойды. Президент ауыл шаруашылығы өнімдерін терең өңдеуге басымдық беріп, өндірістен дайын өнімді өткізуге дейінгі тұтас жүйе қалыптастыру қажеттігін атап өтті. «Әр аймақта дайын өнімді өндірістен дүкен сөресіне дейін жеткізетін әрбір өнімнің ерекшелігіне қарай біртұтас желі қалыптасуы керек», – деді Мемлекет басшысы. Облыста осы бағытта нақты жобалар жүзеге асырылуда. Жаңа сүт-тауарлы фермалар салынып, қолданыстағы шаруашылықтардың өндірістік қуаты ұлғайып келеді. Ал, қайта өңдеу кәсіпорындары отандық өнім түрлерін көбейтіп, өткізу нарығын кеңейтуде.

Салтанат ІЛІЯШ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Ауыл шаруашылығының табысы бүгінде тек өсірілген малдың немесе өндірілген шикізаттың көлемімен өлшенбейді. Бастысы – сол өнімді ысырапсыз өңдеп, тұтынушыға сапалы күйінде жеткізе білу. Өндірістің сүт өндірісін дамыту ісі осы қағидатқа негізделіп келеді. Мал азығын өсіруден бастап, асыл тұқымды ірі қараны күтіп-бағу, сүт сауу, шикізатты өңдеу және дайын өнімді сауда сөрелеріне шығаруға дейінгі жұмыстар бір-бірімен сабақтасып жатыр. Өндірістің ірі шаруашылықтар мен қайта өңдеу кәсіпорындарының тәжірибесі – осының айғағы.

Нұра ауданының Көбетей ауылындағы «Рамадан» сүт-тауарлы фермасы – ауыл шаруашылығына заманауи технологияларды енгізудің нақты мысалы. Мұнда бүгінде тәулігіне 28 мың литрден астам сүт өндіріледі. Бұл көрсеткіштің артында бірнеше жылға созылған дайындық, инвестиция және өндірісті жолға қою жұмыстары тұр.

Ферманың құрылысы 2024 жылы басталған. Ал, 2025 жылдың мамырында Ресейден алғашқы асыл тұқымды сиырлар жеткізіліп, тамыз айында алғашқы сүт сауылған. Содан бері шаруашылық өндіріс көлемін ұлғайтып, өндірістің сүт өндірушілердің қатарына қосылды.

Қазір фермада голштин тұқымды 1 100 бас ірі қара ұсталады. Сүттілігімен ерекшеленетін бұл тұқымды күтіп-бағудың өзіндік талаптары бар. Сондықтан шаруашылықта мал күтімі мен сауу жұмыстары автоматтандырылған жабдықтардың

көмегімен жүргізіледі. Қора-жайларда климатты бақылау жүйесі жұмыс істейді. Мұндай технологиялар малға қолайлы жағдай қалыптастырып, өндірістің үдерістерді тиімді ұйымдастыруға мүмкіндік береді.

Сүт шаруашылығында жемшөптің орны бөлек. Мал азығының сапасы мен жеткіліктілігі өнім көлеміне тікелей әсер ететіні белгілі. Осыны ескерген кәсіпорын өз жемшөп базасын қалыптастырған. Бұл шаруашылықтың сыртқы жеткізушілерге тәуелділігін азайтып, өндіріс тұрақтылығын қамтамасыз етуге негіз болады.

– Қазір тәулігіне 28 мың литрден астам сүт өндіріп, Қарағанды қаласына жеткізіп отырмыз. Мұнымен тоқтап қалмаймыз. Қазір тағы 400 басқа арналған ферма салып жатырмыз, – деді «Рамадан» сүт-тауарлы фермасы» ЖШС директоры Жарас Қанапин.

Демек, кәсіпорын қол жеткізген нәтижемен шектелмек емес. Қосымша өндірістің нысанның құрылысы аяқталғаннан кейін мал басын көбейтіп, сүт өндіру көлемін арттыруға мүмкіндік туады. Алдағы жоспардың бірі – Астана нарығына шығу. Бұл шаруашылық үшін жаңа өткізу бағытын игеріп, тұтынушылар ауқымын кеңейтудің маңызды қадамы болмақ.

Өндіріс өндірістің барлық кезеңін өзара ұштастыруға ұмтылған шаруашылықтар да бар. Соның бірі – «Евразия Инвест LTD» агроөнеркәсіптік кластері. Мұнда сүтті мал шаруашылығы жеке бағыт ретінде емес, егіншілікпен және ауыл шаруашылығы өнімдерін сақтаумен тығыз байланыста дамып келеді.

Компанияның иелігіндегі жер көлемі 56 мың гектарға жетеді. Оның 10 мың гектары – суармалы алқап. Бұл – егіншілікпен қатар мал шаруашылығына қажетті жемшөп қорын қалыптастыруға мүмкіндік беретін ауқымды ресурс.

Родниковское ауылында сыйымдылығы 35 мың тонна астық элеваторы мен 17 мың тонна көкөніс сақтауға арналған қойма жұмыс істейді. Мұндай инфрақұрылым ауыл шаруашылығы өнімдерін жинау, сақтау және өндірістің үдерістерді жоспарлы ұйымдастыру үшін маңызды.

Кластердің сүтті мал шаруашылығына қатысты жоспары да ауқымды. Ферманың бірінші кезеңі 1200 сауын сиырға есептелген. Қазіргі уақытта тағы 2400 басқа арналған екінші кезеңнің құрылысы жүріп жатыр. Оны 2027 жылы іске қосу көзделген. Ал, үшінші кезең аяқталғаннан кейін сауын сиырлардың жалпы саны 6 мың басқа жетуге тиіс.

Бұл – мал басын көбейту ғана емес, тұтас шаруашылықтың өндірістік мүмкіндігін кеңейтуге бағытталған жұмыс. Өйткені, мұндай көлемдегі сүт өндірісін дамыту үшін мал азығының тұрақты қоры, тиісті инфрақұрылым, технологиялық жабдықтар мен өндірісті тиімді ұйымдастыру қажет. Егіншілік пен мал шаруашылығын бір жүйеге біріктірудің маңызы да осында.

Дегенмен, сүт өндірісінің келесі әрі аса маңызды кезеңі – шикізатты өңдеу. Фермада сауылған сүттің тұтынушы дастарқанына жеткенге дейінгі жолы мұнымен аяқталмайды. Ол өңдеу кәсіпорнына жеткізіліп, күнделікті сұранысқа ие түрлі тағамға айналады. Бұл бағытта Қарағандыдағы «Natige» сүт фабрикасының өзіндік орны бар.

2003 жылдан бері жұмыс істейтін кәсіпорын бүгінде тәулігіне шамамен 90 тонна сүт өндіеді. Оның 70 тоннасы Қарағандыда, қалған 20 тоннасы Көкшетауда өңделеді. Шикізат 22 сүт қабылдау пункті арқылы жеткізіледі. Демек, дайын өнім

салыстырғанда, одан сан алуан дайын өнім шығару өндірістің қосымша мүмкіндіктерін ашады. Бұл ретте технологиялық жабдықтардың сапасы, өндірістің тәртіп пен өнім түрлерін тұтынушы сұранысына қарай дамыту шешуші рөл атқарады.

«Natige» фабрикасының қалыптасу тарихы да тәуекел мен табанды еңбектің нәтижесін көрсетеді. Кәсіпорын басшысы Ерлан Әшім өндірісті кеңейту туралы шешім қабылдаған кезеңді былай еске алады.

– Шамамен 15 жыл бұрын осында ірі сүт зауытын салуды ұйғардым. Несие қаражатына Швециядан жабдықтар әкелдік. Тәуекел үлкен болды. Бірақ оны ақтай алдық, – дейді «Natige» сүт фабрикасы» ЖШС бас директоры.

Шынында да, қайта өңдеу саласында табысқа жету үшін шикізаттың болуы жеткіліксіз. Заманауи технология, өндірісті ұйымдастыру тәжірибесі және тұрақты өткізу нарығы қажет. Фабриканың бүгінгі жұмыс ауқымы осы бағытта қалыптасқан тәжірибенің нәтижесін аңғартады.

Облыстағы жобалар осы міндеттерді өзара сабақтастыра шешуге бағытталған. Өндіріс көлемін арттыру мен қайта өңдеуді дамыту қатар жүргенде ғана ауыл шаруашылығының экономикалық қайтарымы ұлғая түспек.

Сондықтан, өндірістің сүт өндірісін дамыту – жекелеген шаруашылықтардың табысы ғана емес, ауыл шаруашылығы мен өңдеу өнеркәсібінің мүмкіндігін ұштастыруға бағытталған маңызды іс. Ал оның түпкі нәтижесі халыққа ұсынылатын сапалы отандық өнімнің молаюымен өлшенбек.

Суреттер «Natige» сүт фабрикасының сайтынан

Павильон парасаттылыққа үндейді

Қарағандының орталық саябағында тұрғындар демалып қана қоймай, табиғатты қорғау туралы пайдалы ақпарат ала алатын «Таза Қазақстан» экопавильоны ашылды. Жаңа нысан «Жасыл ел» жобасы аясында іске қосылды.

Жамал СОВЕТҚЫЗЫ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Экопавильонды салу үшін жаңа ғимарат тұрғызудың қажеті болмады. Бұрыннан бар құрылым жаңартылып, қайта жабдықталған. Енді бұл орын қала тұрғындары мен жастардың басын қосып, экологиялық мәдениетті қалыптастыруға бағытталған алаңға айналмақ. Жобаның жүзеге асуына «Жасыл ел» еңбек жасақтарының үлесі зор. Биыл жасақтың 2 мың сарбазы Қарағандыны абаттандыру және көгалдандыру жұмыстарына қатысты. Экопавильон – жастар еңбегінің

нәтижесінде пайда болған жаңа кеңістіктердің бірі.

Ашылу салтанатына экологтар, «Горкомтранс» кәсіпорнының, ECO Network экологиялық хабының өкілдері, «Жасыл ел» жасақтарының мүшелері мен белсенді жастар қатысты. Жиында экологиялық бастамалар талқыланып, қалдықтарды сұрыптау мәселесіне назар аударылды. Қатысушылар тақырыптық интерактивті тапсырмаларды орындап, экология саласындағы білімдерін де сынады.

Алдағы уақытта орталық саябақта жастар ресурстық орталығының қатысуымен экологиялық іс-шаралар өткізуге арналған жеке сахна орнату жоспарланып отыр. Бұл бастама қала жастарының экологиялық жобаларға белсенді араласуына мүмкіндік бермек.

Жаңа экопавильон тұрғындардың қоршаған ортаға деген жауапкершілігін арттырып, экологиялық әдеттерді күнделікті өмірде қалыптастыруға ықпал етпек.

Таза Қазақстан
ЖАЛПЫҒЫТТЫҚ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ АКЦИЯ

Мұнда жастардың табиғатты қорғауға бағытталған бастамаларын қолдап, қала тұрғындарының экологиялық сауаттылығын арттыруға басымдық беріледі.

Мұндай жобалар қаланың көркін жақсартып қана қоймай, тұрғындарды ортақ іске жұмылдырады. Әсіресе, жастардың экологиялық акцияларға қатысуы мен қоршаған ортаны таза ұстауға үлес қосуы – табиғатты қорғау мәдениетін қалыптастырудың маңызды бөлігі.

Сурет облыс әкімдігінің сайтынан

Құқық шектелмейді, қорғалады

Ата Заң пәрменінің қазақстандықтардың шынайы өмірінен көрініс табуы асылында ең алдымен қарапайым шаңырақтың тыныштығынан, жұмысшының құқығынан, диканның еңбегінен байқалуда тиіс. Қазақстанда жаңа Конституция 2026 жылғы 1 шілдеден бастап күшіне енді. Арада жүз күннен астам уақыт өтті.

Ерқанат КЕҢЕСБЕКҰЛЫ, «Ortalyq Qazaqstan»

Халық Конституциясының қарапайым тұрғындар үшін мәні терең баптарының бірі – 28-бап. Онда әр адамның баспанасына қол сұғылмайтыны, тұрғын үйден айыруға немесе одан шығаруға тек сот шешімімен ғана жол берілетіні тайға таңба басқандай етіп көрсетілген. Иә, шаңырақтың беріктігі әрқашан өзекті. Әр отбасы өз үйінде еш алаңсыз өмір сүріп, балаларын ертеңіне сеніммен тәрбиелесе, қоғамның да іргесі мығым болады. Тегінде баспанаға қол сұғылмауы туралы конституциялық қағидаттың астарында адам қадірін ардақтаған ұстынды ұстаным жатыр.

Мұндағы шахтер шаңырағының өзіне тән өмір салты бар.

Бірі түнгі ауысымға кетсе, енді бірі күндізгі жұмыстан оралады. Қауырт еңбек пен ұзақ жолдың арасында отбасы мүшелерінің бірге өткізетін уақыты да шектеулі. Осындай тіркесті тіршілікте әр жаңуының берекесі мен бала тәрбиесінің маңызы күрт арта түседі. Конституцияның 30-бабы неке мен отбасын, ана мен әкені, балалық шақты мемлекет қорғауына

алады. Балаға қамқорлық жасау және оны тәрбиелеу ата-ананың құқығы ғана емес, міндеті ретінде де бекітілген. Ал, ержетіп, еңбекке қабілетті болған балалар еңбекке жарамсыз ата-анасына қамқорлық көрсетуге тиіс. Атаулы бап ұрпақтар сабақтастығы мен отбасылық жауапкершіліктің заңдық негізін айқындайды.

Цифрлық технологиялардың

дамуы азаматтардың жеке деректерін қорғау мәселесін өзге деңгейге бірақ көтерді. Банктер атынан жасалатын күмәнді қоныраулар, пайдаланушылар туралы ауқымды ақпарат сұрайтын мобильді қосымшалар және электронды мемлекеттік қызметтердің кеңеюі – қазіргі қоғамның күнделікті шындығы. Мұндай қатынастар 1995 жылғы Консти-

туция қабылданған кезеңдегі цифрлық ортадан әлдеқайда өзгеше. Осыған байланысты, қабылданған Конституцияның 21-бабында жеке өмірге қол сұғылмау және дербес деректерді заңсыз жинаудан, өңдеуден әрі пайдаланудан қорғау мәселелері қамтылған. Атаулы кепілдіктер цифрлық технологиялар арқылы жүзеге асырылатын әрекеттерге де қатысты. Бұған қоса, банк үдерістерінің, салымдардың және хат-хабардың құпиясы толықтай қорғалады.

Дербес деректерді қорғау – цифрлық дәуірдегі адамның қадір-қасиеті мен бостандығын сақтаудың маңызды бір шарты. Өйткені, технология қаншалықты қарыштап дамыса да, әр азаматтың жеке кеңістігіне деген құрмет пен оның құқығының мызғымастығы өзгермеуге тиіс. Заңның міндеті де – заман көшінен қалмай, мол мүмкіндіктермен бірге туындайтын қатерлерден тұлғаны қорғау. Осы тұрғыдан алғанда, Конституцияда бекітілген кепілдіктер цифрлық әлемдегі сенімнің құқықтық негізін қалыптастырады. Ал, сол селкеусіз сенімді сақтау – мемлекетке де, қоғамға да ортақ жауапкершілік. Өйткені, кісі құқығы қорғалған жерде ғана технология өркеніетке қызмет етеді.

Тарихтың салқар көшінде адамзат әділетті қоғамды, баянды тірлікті, бейбіт күнді аңса-

ды. Сол арманның алтын арқауы – адам қадірін биік ұстау, ел бірлігін сақтау, әр азаматтың құқығын қорғау. Заман өзгерер, тіршілік жанарар, жаңа мүмкіндіктер мен соны міндеттер туар. Өйткенмен, халықтың жүрегіндегі әділетке деген сенімнің бағасы ешқашан кемімейді. Халық Конституциясының асыл мұраты да – осы. Егемен елге тұғыр, адамға қорған, келешекке бағдар болу. Заң үстемдік құрған жерде сенім бекиді, сенім бар жерде тіршілік гүлденеді. Халықтың бақыты – бейбіт еңбекте, отбасының берекесінде, келешекке деген нық сенімде. Осы игіліктерді сақтау жолында Заңның алатын орны ерекше. Ата Заң азаматтың құқығын қорғап, қоғамдағы жауапкершілікті бекітіп, әр адамның ел өміріндегі орнын айқындауға қызмет етеді. Жүз күннің жүзіне қарап, үлкен өзгерістің барша нәтижесін айту әлі ерте шығар. Дегенмен, бір ақиқат айқын. Заңның өміршеңдігі халықтың тіршілігімен біте қайнасқанда ғана танылады. Елдің қуаты еңбек адамының қажырымен, шаңырақтың шаттығымен, ұрпақтың жарқын болашағымен өлшенсе керек-ті. Осындай құндылықтарды қорғаған Заңның тұғыры да берік бола бермек.

Суретті түсірген Жангелді ӘБДІҒАЛЫМ

Қолдау – қомақты, нәтиже қандай?

Кәсіп бастауға ниет бар, бірақ қаржы тапшы. Мұндай жағдайда мемлекеттік қолдау тетіктері кәсіпкерге жаңа мүмкіндік ұсынып, бизнес-жоспарын нақты іске айналдыруға жол ашады. Өңірде шағын және орта бизнесті дамытуға бағытталған бағдарламалар арқылы кәсіпкерлер жеңілдетілген несие, субсидия, кепілдік пен гранттарға қол жеткізе алады. Бұған қоса, бизнес-жоспар әзірлеу, құжаттарды рәсімдеу және кәсіпкерлік қызметті жүргізу бойынша кеңес беру көмегі де қарастырылған. Мұның бәрі жаңа жобаларды жүзеге асыруға, жұмыс істеп тұрған кәсіпорындардың ауқымын кеңейтуге және өңір экономикасының дамуына ықпал етеді.

Жамал СОВЕТКЫЗЫ, «Ortalyq Qazaqstan»

Облыстың кәсіпкерлік және өнеркәсіп басқармасының мәліметінше, 2025 жылдың қорытындысы бойынша шағын және орта кәсіпкерлік саласында 249,3 мың адам жұмыспен қамтылды. 2024 жылмен салыстырғанда 2,3 мың адамға көп. 2026 жылғы 1 сәуірдегі жағдай бойынша салада жұмыспен қамтылғандар саны 228,4 мың адамды құраған. Кәсіпкерліктің өңір экономикасындағы орны өндіріс көлемінен де байқалады. 2025 жылы шағын және орта бизнес субъектілері өндірген өнім көлемі 5 триллион теңгеге жетті. 2026 жылдың қаңтар-наурыз айларында бұл көрсеткіш 1,1 триллион теңгені құрап, өткен жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда 12,4 пайызға жоғарылады.

– Салық түсімдерінде де кәсіпкерлік сектордың үлесі жоғары. 2025 жылы шағын және орта бизнес субъектілерінен республикалық және жергілікті бюджеттерге 409,5 миллиард теңге салық түсті. 2026 жылдың тоғыз айында бұл көрсеткіш 419,9 миллиард теңгеге жетті. Бұл өткен жылдың сәйкес кезеңіндегі 351,5 миллиард теңгеммен салыстырғанда 19,5 пайызға артық. Аталған көрсеткіштер кәсіпкерліктің өңір экономикасындағы маңызын айқындайды. Бизнестің дамуы жаңа жұмыс орындарын ашуға, өндіріс пен қызмет көрсету көлемін арттыруға және бюджет кірісін үлгітуге мүмкіндік береді, – дейді облыстың кәсіпкерлік және өнеркәсіп басқармасы басшысының орынбасары Расул Қасенхан.

Кәсіпкерлік қызметті бастау немесе өндірісті кеңейту үшін қаржыға қол жеткізу маңызды. Осы бағытта мемлекеттік қолдау бағдарламалары кәсіпкерлерге жеңілдетілген несие, пайыздық мөлшерлемені субсидиялау, кепілдік беру және басқа да құралдар арқылы көмек көрсетеді. Басқарманың 2026 жылғы 1 қазандағы мәліметіне сәйкес, жалпы кредиттік портфелі 17,3 миллиард теңгені құрайтын 136 жоба мемлекеттік қолдау алған. Атап айтқанда, «Өрлеу» жеңілдетілген кредиттеу бағдарламасы бойынша 2,4 миллиард теңгеге 16 жоба қаржыландырылды. «Іскер аймақ» бағдарламасының пайыздық мөлшерлемені субсидиялау құралы аясында 700 миллион теңгеге 17 жоба қамтылды. Ішкі сауда субъектілерін

қолдау тетігі бойынша 5 жобаға 5 миллиард теңге көлемінде қолдау көрсетілді. «Кәсіпкер» бағдарламасы аясында 500 миллион теңгеге 21 жоба қаржыландырылған. Кепілдік беру тетігі де кәсіпкерлер үшін маңызды. Бұл бағытта 77 жоба бойынша 8,7 миллиард теңге көлемінде кепілдік беріліп, жалпы сомасы 15,4 миллиард теңге болатын кредиттерге жол ашылды. Мұндай құралдар кәсіпкерлердің қаржылық мүмкіндіктерін кеңейтуге бағытталған. Әсіресе, кепілзаты жеткіліксіз кәсіпкерлер үшін кепілдік беру тетігі несие алуға кедергілерді азайтуға

жүргізу арқылы кәсіпкерлік жобаларын қолдау да қамтамасыз етілді. Басқарманың дерегіне сәйкес, жалпы сомасы 13,8 миллиард теңгені құрайтын бес жоба қолдау тапты. Оның ішінде, жергілікті бюджеттен 1,2 миллиард теңге қаржыландырылды. Қолдау алған жобалардың қатарында «QAZCLINKER», «KAZPROM AVTOMATIKA», «Optimtech», «BMT Holding» кәсіпорындары және «Мустафин А.К.» шаруа қожалығы бар. Инженерлік желілерге қолжетімділік өндірісті іске қосу мен кеңейтуге қажетті жағдайлардың бірі. Мұндай қолдау жаңа жобаларды

түсіндіріп, қажет болған жағдайда құжаттарды жинауға көмектеседі. Палатада бизнес-жоспар әзірлеу қызметі тегін көрсетіледі. Үш маркетинг жұмыс істейді, алдағы уақытта олардың санын төртке дейін арттыру жоспарланған. Кәсіпкер қаржыландыру бағдарламасына өтінім беру үшін жылына бір рет бизнес-жоспар әзірлеу қызметін пайдалана алады. Палата мамандары бухгалтерлік және статистикалық есептілікті тапсыруға, қызметкерлерді Еңбек платформасында тіркеуге және еңбек қатынастарына қатысты мәселелер бойынша кеңес береді. Филиал-

Мұнда 2-3 және 4-5 жастағы балаларға арналған шағын балабақша, мектепке даярлық, ұзартылған күн тобы және робот-техника үйірмесі жұмыс істейді. Алдағы уақытта шығармашылық бағыттар мен каллиграфия курстарын ашу жоспарланған.

– Грант қаражатына заманауи инновативті тақта, мектеп жасына дейінгі балаларға арналған LEGO Education WeDo жиынтықтары, ересек оқушыларға арналған LEGO Mindstorms кешендері, ноутбуктер, планшеттер, проектор және басқа да қажетті техникалық құрал-жабдықтар сатып алдық. Бұған дейін жұмысымыздың негізі болғанымен, орталықты толық жабдықтауға қаржылық мүмкіндік жеткіліксіз еді. Гранттың арқасында қажетті құралдарды алып, білім беру сапасын жаңа деңгейге көтердік, – дейді Гүлнар Шоқанова.

Орталықта балалар түрлі конструкторлармен жұмыс істеп, өз жобаларын құрастырады және жарыстарға қатысады. Мұндай сабақтар техникалық дағдылармен қатар, командамен жұмыс істеу, мәселені шешу және шығармашылық ойлау қабілеттерін дамытады.

Кәсіпкердің алдағы жоспары да осы бағытпен байланысты. Ол роботтехника үйірмесін одан әрі дамытып, оқушыларды республикалық және халықаралық жарыстарға қатыстыруды көздейді. Мемлекеттік қолдаудың кәсіпкерлік бастаманы жүзеге асыруға және білім беру қызметін дамытуға мүмкіндік беретінін көрсетеді. Жоба балалардың техникалық дағдыларын қалыптастыруға жағдай жасайды. Оның ұзақ мерзімді нәтижесін бағалауда орталықтағы балалар саны, құрылған жұмыс орындары мен оқушылардың жетістіктері де маңызды көрсеткіш болмақ.

Өңірде кәсіпкерлікті қолдау бірнеше бағытты қамтиды. Қаржыландыру бағдарламалары бизнесті бастауға және кеңейтуге мүмкіндік берсе, салықтық жеңілдіктер мен инженерлік инфрақұрылым өндірістік жобаларды жүзеге асыруға жағдай жасайды. Кәсіпкерлер палатасының кеңес беру қызметтері кәсіпкерлерге бағдарлама таңдау, бизнес-жоспар әзірлеу және есептілікті дұрыс жүргізу мәселелерінде көмектеседі. Мемлекеттік қолдаудың тиімділігі бөлінген қаражат көлемімен ғана өлшенбейді. Қаржыландырылған жобалардың тұрақты жұмыс істеуі, жаңа жұмыс орындарының ашылуы, өндіріс көлемінің өсуі және кәсіпкерлердің өз ісін ұзақ мерзімге дамытуы да маңызды. Кәсіпкерлікті қолдаудағы басты міндеттің бірі қаржылық және қаржылық емес мүмкіндіктерді өзара ұштастырып, оларды нақты нәтижеге бағыттау. Өңірдегі бизнестің дамуына, экономикалық белсенділіктің артуына және жаңа бастамалардың жүзеге асуына негіз бола алады.

Кәсіпкерлік көрсеткіштері

мүмкіндік береді. Пайыздық мөлшерлемені субсидиялау қарыз қаражатын пайдалануға кететін шығынды төмендетуге көмектеседі.

Кәсіпкерлікті дамыту жұмыстары ірі қалалармен шектелмейді. Ауылдық елді мекендер мен шағын қалаларда жаңа кәсіп ашуға жағдай жасау да маңызды бағыттардың бірі. 2026 жылдың екінші жартысынан бастап жүзеге асырылып жатқан «Іскер аймақ» бағдарламасы микро және шағын кәсіпкерлікті, әсіресе ауылдар мен шағын қалалардағы бизнесті дамытуға көздейтін. Бағдарлама аясында пайыздық мөлшерлемені субсидиялау тетігі бар.

Өңірдің қажеттілігі мен экономикалық әлеуетін ескере отырып, қосымша алты басым экономикалық қызмет түрі айқындалып отыр. Бұл кәсіпкерлерге жергілікті сұранысқа сай жобаларды дамытуға мүмкіндік беруге бағытталуда. Әлеуметтік кәсіпкерлікке де назар аударылып отыр. Қазіргі уақытта облыстың өңірлік тізіліміне әлеуметтік кәсіпкерліктің 60 субъектісі енгізілді. Осы бағыт пайда табумен қатар, әлеуметтік мәселелерді шешуге, әлеуметтік осал топтарды жұмыспен қамтуға және қоғамға пайдалы жобаларды жүзеге асыруға қызмет етеді.

Өңірде инженерлік инфрақұрылымды

жүзеге асыруға және өңірдің өндірістік әлеуетін арттыруға ықпал ете алады.

Кәсіп ашуға ниетті азаматтарға тек қаражат емес, дұрыс бағыт-бағдар да қажет. Бизнес-жоспар әзірлеу, қажетті құжаттарды рәсімдеу, салықтық және статистикалық есептілікті тапсыру сияқты мәселелер кәсіпкерлер үшін қосымша қиындық тудыруы мүмкін. Осы бағытта Қарағанды облысының Кәсіпкерлер палатасы кәсіпкерлерге консультациялық және практикалық көмек көрсетеді. Палатаның шағын кәсіпкерлікті дамыту бөлімінің басшысы Меруерт Қасымованың айтуынша, мемлекеттік қолдаудың қаржылық шараларына несие беру, субсидиялау, қайтарымызсыз гранттар, лизинг және қарыздарға кепілдік беру жатады. Қаржылық емес қолдау консультациялық және ақпараттық қызметтерді, оқытуды, бизнес-жоспар әзірлеуді, есептілікті тапсыруға көмектесуді және іскерлік байланыстарды кеңейтуді қамтиды.

– Облыста кәсіпкерлер палатасының қалалар мен аудандарда филиалдары жұмыс істейді. Кәсіпкерлер өздерін толғандыратын мәселелер бойынша кеңесші менеджерлерге жүгіне алады. Егер кәсіпкер қаржыландыру алуды жоспарласа, мамандар оның бизнесіне сәйкес келетін мемлекеттік қолдау бағдарламаларын

дарда кәсіпкерлер есептілігін өз бетінше тапсыра алатын арнайы қызмет көрсету ақпараттары да бар, – дейді Меруерт Қасымова.

Салық кодексіндегі өзгерістерге байланысты 2026 жылы кәсіпкерлер тарапынан кеңес сұраушылар көбейген. Бұл бизнесті қолдауда түсіндіру жұмыстары мен ақпаратқа қолжетімділіктің де маңызы зор екенін көрсетеді. Кәсіпкерлерге арналған «Іскерлік байланыстар» бағдарламасы да тәжірибе алмасуға мүмкіндік береді. Жылдық айнымалы кезінде 10 мың айлық есептік көрсеткішті құрайтын, тәжірибесі қалыптасқан кәсіпкерлер бағдарламаға қатыса алады. Оның аясында шетелде тағылымдамадан өту мүмкіндігі қарастырылған.

Мемлекеттік қолдаудың нақты нәтижесін өңірде кәсібін дамытып отырған кәсіпкерлердің тәжірибесінен де көруге болады. Соның бірі – Гүлнар Шоқанова ашқан «4kidsclub» білім беру роботтехника орталығы. Мемлекеттік гранттың көмегімен жүзеге асқан жоба балалардың техникалық ойлауын дамытуға және заманауи білім беру құралдарын пайдалануға мүмкіндік беріп отыр. Орталық 2023 жылдың қаңтарында жұмысын бастады. Алғашында бірнеше топпен жұмыс істеген жоба бүгінде бес бағытты қамтиды.

Өндірістік феноменнің әлеуметтік өлшемі

(Соңы. Басы 1-бетте)

Өрине, мұндай ауқымды іс тез арада шешіле салмайды. Жаңадан ашылған зауыт бірден іргелі өндіріске айнала қоймас. Ал, алып комбинатты жаңғырту жылдар бойы қордаланған түйткілді бір жылда еңсеріп тастай алмайды. Бірақ, аймақтың ертеңгі тынысы тап осы бастаған істің аяғына дейін жеткізілуіне тікелей байланысты.

Өзге салалардағы салмақты деректерге көз жүгіртсек, өткен тоғыз айдың ішінде облыста 9 мыңнан астам жаңа жұмыс орны ашылды.

Соның 94 пайызы – тұрақты жұмыс. Әлбетте, бұл – оң нәтиже. Алайда, жалпы жұмыспен қамту көрсеткіші жастардың көкейінде жүрген басты сауалға толық жауап бере алмай отыр. Атап айтқанда, оқуды жаңа бітірген жас маман өз мамандығы бойынша жұмысты оңай таба ала ма? Лайықты айлық алып, кәсіби өсуге жол ашылған ба?

Міне, бізге осы жағы көбірек керек. Құрғақ сан қуалап «сонша жұмыс орны ашылды» дегеннен гөрі, қандай мамандарға сұраныс жоғары, зауыт-фабрикалар колледждер мен жоғары оқу орындарымен қалай әріптестік орнатып жатыр, жастарға қандай мүмкіндік бар, осыны ашып айтқан жөн.

Өндірісті өңір тонналап металл құйып, жаңа зауыт тұрғызып қана қоймаса керек. Ол ең алдымен, жас буынның өз болашағын осы өңірмен сенімді түрде байланыстыруына негіз болуы тиіс.

Қомақты қаржының қоғамдық қайтарымы

Өнеркәсіптің өркендеуін қаланың тыныс-тіршілігі мен коммуналдық инфрақұрылымның жай-күйінен бөле-жара қарау мүмкін емес.

Бұл бағытта облыс әкімдігі нақты істерді қолға алып отыр. Инженерлік коммуникацияларды дамытуға 2026 жылға 71,2 миллиард теңге шама-сында қаржы қарастырылған. Бұл қаражат электр желілерін жаңғыртуға, жылу құбырларын жаңартуға, сондай-ақ, су, кәріз жүйелерін салу мен қайта жаңартуға жұмсалмақ. Жол саласына да қомақты қаржы бөлініп, 643 шақырым жолды жөндеу жоспарланған.

Бұл – орындала салатын ұсақ-түйек шаруа емес. Желілердің тозбауы, жылудың үздіксіз берілуі мен жолдың сапасы экономикалық көрсеткіштерден кем түспей, жұрттың күнделікті тұрмыс сапасын айқындайды.

Алайда, мұнда басты назар түпкі нәтижеде болуы тиіс. Тұрғындар коммуналдық қызметтің жұмысын бөлінген миллиардтармен емес, үй-

ашылық қана айтылған жоқ.

Біреулер жастардың лайықты жұмыс таба алмай жүргенін айтса, енді біреулер жылдар бойы баспана кезегінде тұрғанын жазды. Жекелеген педагогтердің кәсіби біліктілігі, азық-түлік бағасының өсуі, сондай-ақ, жергілікті шенеуніктердің бұқарадан іргесін аулақ салатыны да айтылған жоқ.

Тіпті, сот жүйесіне деген сенім мәселесін көтерген арыз-шағымдар да кездесті.

Өрине, жекелеген хаттарға қарап, тұтас өңірдегі жағдай туралы үзілді-кесілді айту дұрыс емес. Әр өтініштің ақ-қарасын тексеру қажет, ал, кейбір сауалдар облыс әкімдігінің құзыретіне де кірмейді. Бірақ, оқырман үні елеусіз қалмауы тиіс, олардың артында өз үнін билікке жеткізгісі келетін қарапайым халықтың үміті бар.

Баспана мәселесін алайық. Осы жылдың қаңтар-тамыз аралығында өңірде 240,7 мың шаршы метр баспана пайдалануға берілген. Бұл – 2025 жылдың тиісті кезеңімен салыстырғанда 31,6 пайызға аз.

Бұл көрсеткіш қанша адамның үй кезегінде тұрғанын немесе бұл кезектің қаншалықты жылдам жылжып жатқанын толық көрсете алмас. Десе де, бұл облыста жаңа үйлер салынғанымен, баспана түйткілі толық шешілді деуге ерте екенін ұқтырады.

Өйткені, жас мамандарға, көпбалалы отбасыларға, өңірде еңбек еткісі келетін, бірақ, өз үйін сатып алуға қаржысы жетпейтіндерге қандай жағдай жасалып жатқаны бұдан да маңызды.

Білім саласындағы жағдай да осыған ұқсас. Өңірде мақтан етуге

тұрарлық білікті мұғалімдер мен мықты мектептер жеткілікті. Солай бола тұра, мұғалім даярлау, жас мамандарды тарту және білім беру сапасын арттыру үнемі басты назарда болуы тиіс. Себебі, балалардың бүгінгі алған білімі өңірдің ертеңгі кадрлық әлеуетін айқындайды.

Ал, азық-түлік бағасына келсек, бұл жерде де үстірт пікір айтудан аулақ болған жөн. Кейбір тауарлардың бағасы маусымдық өзгерістерге, логистикаға және өзге де факторларға байланысты ауытқып тұрады. Алайда, сауда ережелерінің сақталуын бақылау және тұтынушылардың мүддесін қорғау басты міндеттердің бірі болып қала бермек.

Ресми статистикаға кіре бермейтін, бірақ, халықтың билікке деген көзқарасын айтарлықтай айқындай-

тын маңызды сауал бар. Ол – шенеуніктің азаматтарды тыңдауға және оның мәселесіне терең бойлауға дайындығы.

Оқырмандардың өтінішінде бірқатар мемлекеттік орган өкілдерінің халықпен жүздесуден қашқақтайтыны туралы шағымдар кездесті. Бұл хабарламалар барлық мекемелерде жүйелі проблема бар деуге негіз бола алмас. Алайда, азаматтармен кері байланыс орна-ту қабылдау кестесін жариялаумен шектелетін ресми міндет емес, ол – мемлекеттің күнделікті тыныс-тіршілігінің ажырамас бөлігі.

Қуатты өңірдің жаңа қадамы

Десе де, істеліп жатқан игі істерді елемей, тек түйткілдерді тіз-белей беру де әділетсіздік болар еді.

Өңірде инженерлік инфрақұрылымды жаңарту жұмыстары тоқтаған жоқ. Жолдар жөнеліп, өндіріс ошақтары өрістеп, жаңа жұмыс орындары ашылуда. 2026 жылдың бюджетінде әлеуметтік салаға 432,6 миллиард теңге қаржы қарастырылған. Білім беру, денсаулық сақтау, әлеуметтік қамсыздандыру, мәдениет пен спорт салаларына да қомақты қаражат бағытталып отыр.

Бұл бағдарламалардың ауқымы да, жүзеге асу мерзімі де әртүрлі. Олардың тиімділігін бөлінген қаржының сомасымен емес, нақты нәтижесімен бағалаған жөн. Бірақ, өңірдің өндірістік, инфрақұрылымдық және әлеуметтік міндеттерді қатар еңсеріп жатқанының өзі – елеулі қадам.

Облыс басшылығының алдында ірі кәсіпорындардың дамуын

қалалар мен аудандардың сұраныстарымен ұштастыру, коммуналдық жүйенің іркіліссіз жұмысын қамтамасыз ету, бизнеске жағдай жасау және халықтың күнделікті тіршілігін назардан тыс қалдырмау секілді ауқымды міндеттер тұр.

Өрине, бәрі бірдей әкімдікке байланысты емес. Өндірісті жаңғырту мен еңбек жағдайын жақсарту – ірі кәсіпорындардың міндеті, әр саладағы мемлекеттік органдар – өз бағытына жауапты. Ал, бірқатар мәселелер республикалық деңгейдегі шешімдерді талап етеді. Десе де, осы күш-жігерді тоғыстырып, өңір дамуының басымдықтарын айқындауда облыс басшылығы негізгі рөл атқарады.

Меніңше, дәл қазір облыстағы өзгерістерге назар аударудың өзіндік сыры бар. Бұл жерден бұрынғы қалыптасқан индустриалды модельден жаңа экономикаға өтудің қаншалықты күрделі екені анық

Жас буынның жанашырлығы

Облыс оқушылары «ЭкоҚаһарман-2026» облыстық экологиялық байқауы аясында 3 тоннаға жуық макулатура мен 230 келі пластик жинап, қайта өңдеуге тапсырды. Мектеп оқушылары, педагогтер мен білім беру ұйымдарын ортақ экологиялық бастамаға жұмылдырған байқаудың қорытындысы шығарылып, үздіктер бірнеше номинация бойынша анықталды. Бұл туралы облыстың табиғи ресурстар және табиғат пайдалануды реттеу басқармасының баспасөз қызметі мәлімдеді.

Жамал СОВЕТҚЫЗЫ, «Ortalyq Qazaqstan»

Байқаудың негізгі мақсаты – өскелең ұрпақты қоршаған ортаға жауапкершілігін арттырып, қалдықтарды сұрыптау мен қайта өңдеу мәдениетін қалыптастыру. Қатысушылар тек қайталама шикізат жинаумен шектелмей, түрлі экологиялық акциялар ұйымдастырып, табиғатты қорғауға бағытталған бастамаларды жүзеге асырды.

Нәтижесінде, қабылдау пункттеріне 3 тоннаға жуық макулатура өткізілді. Бұдан бөлек, қайта өңдеуге 230 килограмм пластик жиналды. Бұл көрсеткіштер экологиялық тәрбие тек түсіндіру жұмыстарымен шектелмей, нақты іске ұласқанда нәтижелі болатынын аңғартады.

Байқау қорытындысында «Instagram желісіндегі ең белсенді команда» аталымында Қарағанды қаласының №5 мектеп-қосымша білім беру орталығы жеңімпаз атанды. II орын №46 жалпы білім беретін мектепке, III орын Теміртау қаласының №19 жалпы білім беретін мектебіне бұйырды.

«Макулатура жинаудан көшбасшы» аталымында Бірінші Теміртау классикалық лицейі үздік нәтиже көрсетті. Қарағанды қаласының №5 мектеп-қосымша білім беру орталығы II, Абай қаласының Шоқан Уәлиханов атындағы мектеп-лицейі III орын алды.

Пластик жинаудан №6 жалпы білім беретін мектеп көш бастады. №14 мектеп-гимназиясы II орынға ие болса, Қарағанды қаласының №5 мектеп-қосымша білім беру орталығы үздік үштікті түйіндеді.

Ал, «Ең белсенді мектеп» номинациясының бас жүлдесі Теміртау қаласының №19 жалпы білім беретін мектебіне берілді. II орынға Қарағанды қаласының №53 мектеп-лицейі, III орынға Абай қаласының Қаныш Сәтбаев атындағы мектеп-қосымша білім беру орталығы ие болды.

«ЭкоҚаһарман – 2026» қорытындысы табиғатқа жанашырлық үлкен жобалардан ғана емес, күнделікті қарапайым әрекеттерден басталатынын көрсетті. Қағаз бен пластикті қоқысқа тастамай, сұрыптап, қайта өңдеуге жіберу арқылы оқушылар қоршаған ортаны қорғауға өз үлесін қосты. Мұндай бастамалардың маңызы жиналған шикізаттың көлемімен ғана өлшенбейді. Ең басты нәтиже – табиғатқа жауапкершілікпен қарайтын, экологиялық мәдениеті қалыптасқан ұрпақ тәрбиелеу.

індегі жылмен, үздіксіз берілетін ауызсумен, абаттандырылған көшелер мен аулалармен бағалайды.

Сол себепті инфрақұрылымды жаңғырту туралы сөз қозғағанда, тек бөлінген қаржының көлемін айта қоймай, қандай нысандардың ретке келтірілгенін, қай жерде жұмыс жүріп жатқанын және тағы қандай түйткілдердің шешімін күтіп тұрғанын ашық талқылаған жөн.

Мұндай ауқымды міндеттерді, әсіресе, өндірістік жүгі де, аумағы да үлкен өңірде бір сәтте еңсеру мүмкін емес. Алайда, тұрғындарға не істелгенін, қазір не атқарылып жатқанын және бұл оң өзгерістердің игілігін қашан сезінетінін нақты білу маңызды.

Статистикадан тыс шындық

Оқырман хаттарында тек экономика мен коммуналдық шару-

Жолдың да «жүрегі» бар

Бағдаршам жарығы жасыл түске ойысып, жол береді. Сары түспен ескертеді. Қызыл түс тоқтатады. Сесі басым үш түс мыңдаған адамның амандығын қорғайды. Тәртіп кілт бұзылған сәтте қала әп-сәтте қатер мекеніне айналады. Облыс орталығында тек биылдың тоғыз айында 353 жол-көлік оқиғасы тіркелді. «Заң мен тәртіп» қағидасына берік қамданған өлкеде расында да жол қауіпсіздігі қазір қандай деңгейде? Қалың қауым қалада арқасы кеніп жүре аларлық ахуалда ма? Ой тоғанын ағытып көрелік.

Ерқанат КЕҢЕСБЕКҮЛЫ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Мұқият зер салғанымызда, жол-көлік оқиғаларының дені көліктер соқтығысы мен жаяу жүргіншіні қағып кетуден өрбіп тұрғандығына бас ізейміз. Оқыс оқиғалардың басым бөлігі жүргізушілердің жол қозғалысы ережесіне енжарлық таныту салдарынан туындайды. Жаяу жүргінші өткелдері мен сан түрлі қиылыстарда жүргізушілердің жүргіншіге жол бермей өтіп кететін жайттары әредік кезігіп жатады. Бұған осы кезеңде қалада төрт мыңнан астам ұсақ жол-көлік оқиғасын мысал ете аламыз.

— «Ұсақ» деген атауына қарағыштап, мұны жеңіл санауға болмас. Полиция қызметкерлері көрінеу көрсеткішті жол қозғалысына қатысушылардың жауапкершілігін арттыру қажеттігінің айғағы деп бағалайды. Өйткені, бүгін сізді жөнекей жанап өткен көлік жүргізушісінің өзі танертең ауыр оқиғаға ұрынуы ықтимал. «Заң мен тәртіп» қағидаты қатаңдықты талап етеді. Мәселеміздің бір ұшы күнбе-күн адам өміріне келіп тіреледі. Көлік ролінде отырған адам — тек өз өмірінің ғана емес, жолдағы бөгде жандардың да тағдырына қоса жауапты тұлға, — деп пікір білдірді Қарағанды қаласы полиция басқармасы әкімшілік полиция бөлімінің бастығы, полиция полковнигі Маурат Уахитов.

Әсіресе, масаң күйде көлік басқару — құқық бұзушылықтың ең қауіптілерінің бірі. Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің (ӘҚБтК) 608-бабына сәйкес, мұндай жүргізуші 15 тәулікке әкімшілік қамаққа алынып, 7 жыл мерзімге көлік басқару құқығынан айырылады. Егер мас жүргізушінің әрекеті жол-көлік оқиғасына әрі жәбірленушінің денсаулығына зиян келтіруге әкеп соқса, жауап-

Сурет Ж

кершілік одан әрі күшейеді. Ал, көлік басқару құқығынан айырылған адам қайтадан масаң күйде рөлге отырса, оның әшкерелі әрекеті Қылмыстық кодекстің 346-бабы бойынша, яғни, қылмыстық тәртіппен қаралуы мүмкін. Полиция өкілдерінің айтуынша, бұл талаптардың бәрі айыппұл салу үшін емес, жолда адам өмірі мен денсаулығын сақтау үшін белгіленген. Сөзіміз бекер болмас үшін, қазірге дейін қозғалыс қауіпсіздігі бағытында 60 мыңнан астам әкімшілік хаттама толтырылып, 1 мыңнан аса автокөлік арнайы тұраққа қойылғандығын және алға тартамыз. Аңғарғанымыздай, жол-көлік оқиғалары жиірек орын алатын жерлерде патрульдік нарядтардың саны көбейіп, тіпті, арнайы экипаждар жұмысқа кіріскен.

Олардың қатарында жылдамдық режимін бақылауға арналған «Оракул» және «Экин» жүйелерімен жабдықталған арнаулы жүйелер белгіленген шектен асқан жүргізушіні тез анықтайды. — Қалада жыл бойы «Қауіпсіз жол», «Тасымалдаушы», «Қауіпсіз көше», «Құқықтық тәртіп» атты жедел-профилактика-

деуден аулақпыз. Жаяу жүргінші де жол қозғалысының толыққанды қатысушысы әрі жауапты тұлға екендігін естен шығармаған абзал, — деп пікір қосты Қарағанды қаласының полиция басқармасы патрульдік полиция полкінің рота командирі, полиция майоры Ардак Жампейсов.

«Жол — біздікі, тәртіп — сіздікі»

“**«Заң мен тәртіп» қағидаты қатаңдықты талап етеді. Мәселеміздің бір ұшы күнбе-күн адам өміріне келіп тіреледі. Көлік ролінде отырған адам — тек өз өмірінің ғана емес, жолдағы бөгде жандардың да тағдырына қоса жауапты тұлға.**

лық іс-шаралар өткізіліп тұрады. Мұнымен қатар, полиция қызметкерлері мектептерде, жоғары және арнаулы орта оқу орындарында, мемлекеттік органдар мен ірі кәсіпорындарда ретті кездесулер өткізіп, жылдамдықты асырмау, масаң күйде рөлге отырмау, қауіпсіздік белдігін үнемі тағу және жаяу жүргіншілердің қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелерін егжей-тегжейлі түсіндіруде. Ереже бұзушылар жалаң жүргізушілер

дейтін қасаң көзқарас бүгінде өзексіз. Заман талабына сай салынған сапалы жол да игілікті еселейді. Мәселен, Қарағанды қаласындағы автомобиль жолдарының жалпы ұзындығы 966 шақырым делік. Оның 775 шақырымы асфальтбетон жабынды. Көше-жол желісінде 234 бағдаршам нысаны, 49 белсенді жаяу жүргіншілер өткелі және 13 мың жол белгісі бар. Қалада 174 228 автомотокөлік құралы тіркелген. Полиция басқар-

Құқықтық білім жауапкершілікке жүгінеді

Шет ауданында жастардың құқықтық сауаттылығын арттыруға бағытталған «Заң мен тәртіп аумағы» атты танымдық квест өтті. «Заң мен тәртіп» қағидаты аясында ұйымдастырылған шараға Шет агротехникалық колледжінің студенттерінен құралған алты команда қатысты. Жастар құқық қорғау және төтенше жағдайлар қызметтерінің жұмысымен танысып қана қоймай, заңнама бойынша білімдерін тәжірибе жүзінде сынады.

Жамал СОВЕТКЫЗЫ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Танымдық шараның ерекшелігі — құқықтық білімді дәріс түрінде түсіндірумен шектелмей, жастарды мемлекеттік органдардың күнделікті қызметімен тікелей таныстыруында. Қатысушылар аудандық полиция бөліміне, прокуратураға және төтенше жағдайлар бөліміне барып, сала мамандарымен жүздесті.

Полиция бөлімінде студенттерге қоғамдық тәртіпті сақтау, құқық бұзушылықтың алдын алу және азаматтардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету бағытындағы жұмыстар

түсіндірілді. Әсіресе, жастар арасындағы құқық бұзушылықтың алдын алу, заң талаптарын сақтау және әр адамның өз әрекеті үшін жауапкершілік арқалайтынына назар аударылды.

Ал, прокуратурада болашақ мамандар азаматтардың құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау, заңдылықтың сақталуын қадағалау мәселелері жөнінде мағлұмат алды. Мамандар құқықты білудің оны қорғаудағы маңызын түсіндіріп, заң алдындағы жауапкершілік туралы әңгімеледі.

ЗАҢ МЕН ТӘРТІП
Қауіпсіз Қазақстан үшін!

Төтенше жағдайлар бөліміндегі кездесу де студенттер үшін пайдалы болды. Олар құтқарушылардың қызметімен танысып, төтенше жағдайлардың алдын алу, қауіпсіздік ережелерін сақтау және қауіпті жағдайда дұрыс әрекет ету тәртібі туралы білді.

Танымдық экскурсиялардан кейін шара Шет ауданының Жастар ресурстық орталығында жалғасты. Мұнда алты команда интерактивті квест тапсырмаларын орындап, құқықтық білімдері мен тапқырлықтарын сынға салды. Қатысушылар заңнамаға қатысты сұрақтарға жауап беріп, түрлі жағдайлардан шығудың тиімді жолдарын бірлесе қарастырды.

Сайыс барысында студенттердің заңды қаншалықты меңгергені ғана емес, жылдам ойлау, дұрыс шешім қабылдау және командамен бірлесе әрекет ету қабілеті де бағаланды. Бұл жастарға алған білімдерін нақты өмірлік жағдайлармен байланыстыруға мүмкіндік берді.

Шара соңында үздік нәтиже көрсеткен командалар марапатталды. Сонымен қатар, белсенділігімен, білімділігімен және ұйымшылдығымен ерекшеленген қатысушылар да назардан тыс қалмады.

Мұндай бастамалардың маңызы — жастардың заңға құрметін қалыптастырып, құқықтық жауапкершілігін арттыруында. Өйткені, заңды білу — тек құқық қорғау саласы мамандарына ғана емес, әр азаматқа қажет өмірлік дағды. Ал, құқықтық сауаттылық пен жеке жауапкершілік қоғамдық тәртіп пен қауіпсіздіктің берік негізін қалайды.

Шет ауданы

Сурет облыс әкімдігінің сайтынан

Креатив көшіндегі Қарағанды

Қарағандының шығармашылық әлемі екі күн бойы елорда төрінде тоғысады. 17-18 қазанда Астанадағы Qazaq Creative Hub алаңында «CREATIVE АІМАQ» креативті жәрменкесі өтеді. Өңірдің өнері мен тың бастамаларын таныстыратын ауқымды шараға 55-тен астам дизайнер, суретші, көлөнер шебері және шығармашылық индустрия өкілі қатысады.

Жәрмеңкенің басты ерекшелігі — дәстүрлі өнер мен заманауи технологияларды бір кеңістікте ұштастыруында. Мұнда ұлттық көлөнер туындыларынан бастап, цифрлық технологиялар саласындағы жаңа әзірлемелерге дейін ұсынылады. Осылайша, келушілер Қарағанды өңіріндегі шығармашылық ізденістердің сан қырын тамашалай алады.

Көрме залдарында қылқалам шеберлерінің авторлық картиналары, зергерлік әшекейлер, ұлттық нақыштағы киімдер, дизайнерлік топтамалар, кілемдер мен керамикалық бұйымдар қойылады. Көлөнер шеберлері өз туындыларын көпшілік назарына ұсынып, олардың жасалу ерекшеліктерімен таныстырады.

Жәрмеңкеде технологиялық шығармашылыққа да айрықша көңіл бөлінбек. IT, жасанды интеллект және ұшықшысыз технологиялар саласындағы әзірлемелер таныстырылып, шығармашылық индустрияның бүгінгі мүмкіндіктері көрсетіледі. Сонымен қатар, инклюзивті шығармашылық жобалар мен ұлттық музыкалық аспаптарға арналған экспозициялар ұйымдастырылады.

Екі күндік бағдарламаның мазмұны да сан алуан. Келушілер сән көрсетілімдерін тамашалап, сәндік-қолданбалы өнер бойынша шеберлік сабақтарына қатыса алады. Шығармашылық жобалардың таныстырылымдары өтіп,

ЦИФРЛАНДЫРУ ЖӘНЕ
ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЕКТ ЖЫЛЫ
2026

Қали Байжанов атындағы Қарағанды концерттік бірлестігінің өнер ұжымдары концерттік бағдарламаларын ұсынады.

Жәрмеңке аясындағы тағылымды шаралардың бірі — суретші Кәріпбек Күйіковтің өмір жолы мен шығармашылығына арналған «Қайсар рух» және «Жизнь без рух» кітаптарының таныстырылымы.

«CREATIVE АІМАQ» тек көрме тамашалайтын орын ғана емес, өнер иелері мен тұтынушыларды жақындастыратын алаң болмақ. Қонақтар авторлық бұйымдарды сатып алып, шеберлермен тікелей жүздесе алады. Ал, шеберлік сабақтарында көлөнердің қыр-сырын үйреніп, бұйым жасау үдерісіне қатысуға мүмкіндік бар.

Бүгінде креативті индустрия мәдениет пен өнердің аясында шығып, экономикалық жаңа бағыттарының біріне айналып келеді. Авторлық идеяны нақты өнімге айналдыру, ұлттық мұраны заманауи дизайнмен сабақтастыру және технологиялық мүмкіндіктерді шығармашылықта пайдалану осы саланың дамуына жол ашады.

Елордада өтетін «CREATIVE АІМАQ» жәрменкесі Қарағанды облысының осы бағыттағы әлеуетін көпшілікке танытып, өнер иелерінің шығармашылық байланыстарын кеңейтуге мүмкіндік бермек. Ұлттық дәстүр мен жаңа технология тоғысқан екі күндік шара өңірдегі таланттар мен тың идеялардың жарқын көрінісіне айналмақ.

Өз тілімізден

ЗАҢ МЕН ТӘРТІП
Қауіпсіз Қазақстан үшін!

автобус парктөрінде рейс алдындағы медициналық және техникалық тексеру қалай жүргізілетінін бақылаған көрінеді. Сондай-ақ, жүргізушілердің тиісті санаттағы куәліктерінің болуы, жарамдылық мерзімі және көлік басқаруға медициналық қарсы көрсетілімдердің бар-жоғы тексерілген екен. Нәтижесінде, бірқатар лауазымды тұлға әкімшілік жауапкершілікке тартылып қалған. Сәйкесінше, автобус парктөріне 26 ақпараттық хат жолданды.

Биыл заңнамаға жол қауіпсіздігіне қатысты бірқатар өзгеріс те енді. Айталық, I шілдеден бастап, электросамокат пайдалану тәртібінде жаңа талаптар пайда болды. Ендігіде электросамокатты жүргізушінің куәлігі болуы міндеттелді. Сонымен қатар, алкогольдік, есірткілік немесе уытқұмарлық масаң күйде көлік басқарғаны үшін жауапкершілік күшейтілді. Қылмыстық іс жәбірленушімен татуласу негізінде тоқтатылған күннің өзінде құқық бұзушы көлік басқару құқығынан сегіз жылға айырылады.

Оң ойымызды тұжыра келе, жол қауіпсіздігі мен қоғамдық тәртіпті сақтау — заңында полицияның да, азаматтық қоғамның да ортақ міндеті екендігін құптаймыз. Бастысы, жүргізуші де, жаяу жүргінші де белгіленген ережені мүлтіксіз сақтауға тиіс. Қысыңсыз әрекет әредік адамның өмірі мен денсаулығына қауіп төндіруі ықтимал. Сондықтан, полиция өкілдері барлық жүргізушіні жолда мейлінше мұқият болуға, жылдамдық режимін сақтауға, қауіпсіздік белдігін ұдайы тағуға, көлік ішінде телефон қолданбауға әрмен қарай басқа қатысушылардың өмірі мен қауіпсіздігіне жауапкершілікпен қарауға үндейді.

Көлік тізгіндер алдында біз де бір сәт ойланып көрелік. Көлік әйнегінің ту сыртында біреудің анасы не баласы келе жатады. Сонда жолдағы ең тәуір жылдамдық — өз үйіңізде сізді күтіп отырған жақын жандарыңызға есен жететін жылдамдық екендігін бек ұғынсақ керек-ті. «Заң мен тәртіп» қағидасы да сіз бен бізден осыны талап етеді. Жолдың да «жүрегі» бардай. Ол қатаң ереже ырғағымен соғатындай.

• ТӘУЕЛСІЗДІК ТҰЛҒАЛАРЫ

Намыстың найзагері

Ерсін МҰСАБЕК,
«Ortalyq Qazaqstan»

Ғұмыр мен ғибрат.
Өмір мен өнеге.
Тағдыр мен тағылым.

Мұның барлығы — мағыналас-мәндес ұғымдар болғанымен, кейбір жағдайда өлшемдері бір-біріне сәйкес келе бермейтін құндылықтар.

Мәселен, ғұмыр кешеміз, ғибрат қалдыра аламыз ба?

Өмір сүреміз, өнеге жия аламыз ба?

Пешенемізге бұйырған тағдыр жолын жүріп өтеміз, тағылым таныта аламыз ба? Ғұмыр, өмір, тағдыр — мағынасы бір ұғым. Ғибрат, өнеге, тағылым да. Айналып келгенде, барлығының да айырмашылығы — өлшемінде. Адам ғұмыры жылдармен өлшенеді де, ғибраты халықтың махаббатымен айқындалады. Төреші — уақыт. Сол уақыттың уысындағы бес күндік жалған өмірдің тұйықталар сәті болса да, жақсы адамның өнегесі уақыттың шеңберіне бағына қоймайды. Жылжыған жылдар, аунаған айлар біреудің атын алыстатып жатса, енді біреудің даңқын асқататады. Біреулер жіліктің майлы басындай лауазымды қызметімен, сол қызмет жолында көтерілу яки құділау жылдамдығымен есте қалса, енді біреулер осы қызметті ел игілігі жолында атқара білген қасиетімен қадірлі. Өйткені, билік — өткінші, мансап — уақытша. Ал, ел жүрегіне жол тапқан, ғұмыр кеше жүріп ғибрат жиған, өмір сүре жүріп өнегесін өрісті ете білген азаматтың тағылымды тағдыры ұрпақ жадында ұзақ сақталады.

Өмірден өткеніне кешегі 5 қазанда жеті жыл толған қажырлы қайраткер, мемлекетшіл тұлға Қасымбек Медиұлы Медиевтің өнегелі өмір жолына көз салғанда, осы ойдың ақиқатына көз жеткіземіз. Қасымбек Медиұлы — тұтас бір дәуірмен бірге тыныстап, заманның күрделі кезеңдерінде нардың жүгін арқалап, ардың сөзін сөйлеген, ел тағдырына ен-жар қарамаған еңселі тұлға. Оның ғұмырнамасы — елдік мүддені алға оздырған азаматтық ұстанымның, табандылық пен тәжірибенің, туған елге деген перзенттік сүйіспеншіліктің шежіресі.

...Мен Қаскен туралы сөз қозғала қалса, елеңдей қаламын және өзімді осындай мемлекеттік деңгейдегі қайраткер тұлғамен дәмдес, сырлас қылған тағдырыма ризашылық білдіремін. Иә, Қасымбек аға екеуміз етене араластық. Ол кісі туралы көп жазған журналистің бірімін. Тәуелсіздіктің 20 жылдығында «Тарихи заң теңеурінді қарсылықтан кейін қабылданды» атты сұхбат жасадық. 70 жасқа толған мерейтойынан бастап үш көлемді очерк жарияладым. Қызметтік жолына да, адами болмыс, өмірлік ұстанымына да, елге сіңірген еңбегі мен асқақ абыройына да қанық руханың иісі болдым.

Қайраткер Қасымбек Медиевтің Қарағанды, бұрынғы Жезқазған облыстарын дамытуға қосқан қажырлы еңбегін, ел игілігі жолындағы баянды бастама, ұғымды ұсыныстарын былай қойғанда, ол кісінің екі бірдей тарихи құжатты қабылдауға қатысып, қатысып қана қоймай, Қазақстанның азаттығы үшін ерлікке пар-пар іс тындырғанын қалай дәріптемеске?!

Ол — 1990 жылы 25 қазанда «Қазақстан Республикасының Мемлекеттік егемендігі туралы» Декларацияны қабылдауға Қазақ

КСР Жоғарғы Кеңесінің депутаты ретінде қатысып, Декларацияға дауыс берген 281 депутаттың алдында дербестіктің тарихи мәні туралы қасқайып тұрып азат ойларын ақтарған қайраткер.

Ол — 1991 жылы 16 желтоқсанда «Қазақстан Республикасының Тәуелсіздігі туралы» Конституциялық Заңды қабылдаған Қазақ КСР Жоғарғы Кеңесінің тарихи сессиясында үшінші күн (14-16 желтоқсан) талқыланып жатқан заң жобасы туралы мінберге шығып: «Жарыссөзді тоқтатайық! Енді сөзбақтай беретін ештеңе жоқ. Бұл Заң біздің мемлекеттігімізді нығайту үшін ауадай қажет! Бізден басқа одақтас республикалардың барлығы Тәуелсіздігін жариялап үлгерді. Біз нені күтіп отырмыз? Талқылауды тоқтатып, Заңды қабылдайық!», — деп, өткір пікір білдірген намыстың найзағайы.

Ол — Мәлік Имашев сынды ұстаз үмітін ақтап, ұлағатын өмірлік ұстанымына айналдырған азамат.

Ол — Камали Дүйсембеков секілді қаһарман һәм қайраткер ағасының тәлімін алып, тәрбиесін көрген жақсы ағаның жалғасы.

Ол — қазыналы Қарағандының дамуына өлшеусіз үлес қосқан тарихи тұлға Сұлтан Досмағанбетовтің сенімін ақтаған шәкірті.

Ол — Арканың ардақты азаматы Қамза Жұмабековтің іргелі ісін жалғастырған ізбасары.

Ол ел басқарды. Елден алшақтаған жоқ.

Ол қайраткер болды. Қарапайым қалпынан айнымады.

Ол талапшыл еді. Тәкаппар болмады. Алақандай ғана Ақсу-Аюлыда туып, алты Алаштың ақылманына айналды.

Орта мектепте пионер вожатығы болып басталған еңбек жолы Шет, Ақтоғай, Егіндібұлақ, Ақадыр, Жаңаарқа, Жезді аудандарының, Жезқазған, Қарағанды облыстарының комсомол, партия-кеңес органдарындағы басшылық қызметтерге жалғасты. Тәуелсіздік жылдарында өзінің туған жері Шет ауданының әкімі, Қарағанды облыстық мәслихатының хатшысы, Қазақстан мәслихаттары депутаттары қауымдастығы Орталық Кеңесінің төрағасы қызметтерін де абыроймен атқарды.

Әр өңірде ізгілікті ісі, өшпейтін ізі қалды.

Қасымбек Медиұлы қай өңірге басшылыққа барса да, қайраткер тұлғамен бірге аңыз бен ақиқат қатар жүрді. Аңыз науқаншылдыққа негізделіп, жалаң ұранмен жалаулатқан жалғандық емес, «Медиев Жездіде бюджеттің бір тиынын шығындамай, халықты жұмылдырып, телемұнара салыпты», «Жездінің бірінші хатшысы ұшқыштың қасында өзі отырып, қыстақтарға тікұшақпен жемшөп тасымалдап, қоғам малын жұттан аман алып қалыпты», «Желтоқсан оқиғасында Жезқазған облыстық партия комитетінің екінші хатшысы Қасымбек Медиев жастарға араша түсіпті», «Шет ауданы мен Ақадыр ауданы қосылғанда, Ақсу-Аюлыны аудан орталығы етіп алып қалған Қасымбек Медиев екен» деген мазмұндағы «аңыздардың» ақиқатқа жақын нұсқалар еді.

Бәрі — рас. Жездіде жергілікті халық бейресми түрде «Медиев мұнарасы» деп атап кеткен телемұнараның игілігін халық әлі көріп отыр. Қасымбек ағаның тікұшақпен шөп тасығанына куә болған

көзкөргендер бар. Желтоқсан оқиғасында жанашыр ағаның арқасында тағдыр тәлкегінен аман қалғандар алаңсыз ғұмыр кешіп жатыр. Шет ауданының орталығын Ақсу-Аюлыға жершілдікпен бұрған жоқ. Ел Президентінің алдында «Ақадыр — теміржол бойындағы кент. Ол орталық болмаса да, дағдарысқа тап болмайды. Ал, Ақсу-Аюлының экономикалық мүмкіндігі — аудан орталығы болу ғана» деген уәж айтып, елдің жарқын болашағы үшін көрегендік танытты. Осының бәрі — Қасымбек Медиевке ілесіп жүрген аңыздың шындығы.

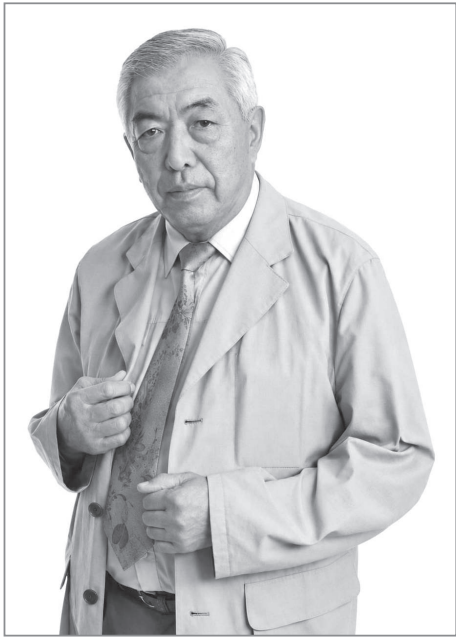
Ал, ақиқат ше? Ақиқат — Қасымбек аға қолға алған істің қорытындысы мен нәтижесі, бастамаларының баяны. Оның да игілігін халық көріп отыр.

Қаскеннің бойындағы тектілік тегінен тамыр тартады. Өкесі Меди асқақалған ел ішіндегі беделі, жұртқа жанашырлығы

туралы естеліктерді де ел айтады. Өткен ғасыр қойнауында қалған қиын-қыстау кезеңде қиналғанның қолтығынан демеп, қол ұшын созған мейрбан жүрек иесі болыпты Меди ағамыз. Адамға араша түсу, ағайынды қолдау, елдің бірлігіне ұйытқы болу секілді ұстанымдардың ұрпақтан ұрпаққа жалғасуы — тектіліктің терең тамыры.

Қасымбек аға екеуміз жиі кездесіп, көп әңгімелесетін едік. Пенденің арманын айтып, дүние-боқтың сөзін сөйлеген сәтін көрмеппін. Бір дәуірдің саяси-әкімшілік жүйесінде шындалып, тарихи уақыттың бірнеше кезеңінен өткен, ел басқарудың сан қырлы жауапкершілігін сезінген адам алдағы күнге аландамай тұрмайтынын мен осы Қасымбек ағадан көрдім. Бір сөзінде:

— Заман да, қоғам да өзгермей тұрмайды. Тіпті, мемлекеттік басқару жүйесі де кезең-кезеңімен жаңаруы мүмкін. Бірақ, елге адал қызмет етудің өлшемі де, мазмұны да өзгермейді. Осы ұстанымнан айнымаған, жауапкершіліктен жалтармаған адам ғана өмірден өткеннен кейін де ел жүрегінде өмір сүреді, — деп еді.

Біз Қасымбек аға кеше айтқан тарихи өзгерістердің бүгін куәсі болып отырмыз. Сана өзгерді. Саяси реформалардың куәсі болып жатырмыз. Өзгеріс жалғаса беруі мүмкін. Бірақ, бір нәрсені өзгерте алмайтынымызға көзіміз жетті. Ол — тарих, Қасымбек Медиев секілді қабырғалы қайраткердің өнегелі өмірі. Өйткені, ол жол — Қасымбек ағаның жүріп өткен жолы. Оның өз ақиқаты, өз шындығы, өз айағы бар.

Иә, ел басқарудың әр кезеңінде міндет өзгеруі мүмкін. Бірақ, азаматтың ұстанымы өзгермеуі тиіс. Қасымбек Медиұлының өмір жолында қызметтік функциясы талай өзгерді. Бірде хатшы болды, бірде төраға, бірде әкім... Лауазым атауы ауысқанымен, халыққа қызмет ету мұратын да, мазмұнын да өзгертпеген басшының өмір жолында ішкі тұтастық қалыптасады. Қасымбек Медиевтің ұзақ жылдарды қамтыған еңбек жолынан осы сабақтастықты аңғаруға болады. Оның қызмет жолы комсомол ұйымдарынан басталып, аудандық, облыстық деңгейдегі басшылық сатыларынан өтті. Кейін өкілетті органдар мен республикалық дәрежедегі қоғамдық бірлестікте жалғасты. Әр кезең өз міндетін жүктеп, әр міндет өз тәжірибесін қосты.

Бір адамның ғұмырында осынша түрлі саланың тоғысуы — заманмен бірге өзгеріп, қоғам алдындағы жауапкершілігін жаңа жағдайларға бейімдей алатын азаматтың өмір мектебі. Міне, Қасымбек аға — осынша күрделі өмір мектебінің түлегі.

Аллаға шүкір, еңбегі елеусіз қалған жоқ. Әр жылдары Еңбек Қызыл Ту, «Құрмет белгісі», «Құрмет», «Парасат» ордендерімен, Қазақстан Президентінің «Алтын Барыс» белгісімен марапатталып, Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері, Қарағанды облысының, Ақтоғай, Шет, Ақадыр аудандарының Құрметті азаматы атанды.

Адал еңбегімен асқақ абыройға келіп, елге адал қызмет етудің үлгісіне айналған қайраткер тұлғаның алтын тұғыры аласарған жоқ. Оның жарқын бейнесі, өнегелі өмірі, адал еңбегі туған халқымен бірге өмір сүре береді.

Дегенмен, Қасымбек Медиев өмірінің бүгінгі ұрпақ үшін, ертеңгі болашақ үшін аса қажет, сонша маңызды тарихи шешімді қабылдауға асықпай жүргеніміз қыжылтады. Мемлекет және қоғам қайраткері, Қарағанды облысының қарыштап дамуына қадау-қадау еңбек сіңірген ерен тұлғаның өмірден өткеніне 7 жыл өтсе де, оның есімін тарихи тұлғалар тізіміне енгізіп, мәңгілік есте сақтау шараларын қолға алуға не кедергі?

Шүкір, Қарағанды қарқынды дамып, сәт сайын ажарланып келеді. Облыс орталығында жаңа шағын аудандар бой көтеріп, көздің жауын алар көрікті көшелер көбейді. Жаңа ауданның жаңа көшелері Қасымбек Медиевтің мемлекеттік қызметтегі ұлағатты ұстаздары, ардақты ағалары Байкен Өшімов пен Камали Дүйсембековтің есімімен аталғаны қуантады. Ал, Қасымбек Медиұлының есімі де осы ағаларымен қатар аталуға әбден лайықты екеніне облыстық ономастикалық комиссияның назарын аудартқым келеді. Өткеннің өнегесінен бүгінгі ұрпақ ой тую үшін осындай ұлағатты істерге ой жұмылдырып, қолдау көрсетсек екен...

Қасымбек Медиевтің өнегелі өмір жолы — қызметтің биігінен бұрын азаматтықтың биігін бағалауға шақыратын ғибратты ғұмыр. Ол Намыстың Найзагері еді. Намыстың найзасын тот баспайды, Найзагерінің есімін көмескілендіріп алмайықшы! Тіршілігінде өзімен бірге ілесіп жүрген аңыз бен ақиқаттың аңызын біз айттық, ақиқатына мөр басатын — Сіздерсіздер, ардақты ағайын!

Суреттер кейіпкердің отбасылық архивінен

Аспан астындағы ашық мұражай

(Соңы. Басы 1-бетте)

Қазіргі таңда бұл аумақта Қарағанды облыстық тарихи-өлкетану музейінің «Талды тарихи-археологиялық паркі» атты филиалы жұмыс істеп тұр. Осы өңірдегі қола, ерте темір және түркі дәуіріне тән 10 ескерткіштің қайта қалпына келтірілуі — өткенге деген зор құрмет.

Қаражартастың тарихи маңызы Қазақстан аумағымен шектеліп қалған жоқ. Оған биылғы жылдың 11-12 маусымында Талды алқабында өткен халықаралық симпозиум дәлел. Әлемдік деңгейдегі алқалы жиынға Қазақстан, Түркия, Германия, Мажарстан және Ресей сынды мемлекеттерден білікті зерттеушілер арнайы келді. 1000-нан аса адам қатысқан ауқымды шарада ғалымдар Ұлы даланы ежелде мекендеген тайпалар туралы тың деректермен бөлісіп, Талды өңірінің әлі ашылмаған талай құпияның кілті екенін бірауыздан мойындады.

Мұндай жаңалықтар туристер ағынына да тікелей әсер етуде. Мәселен, былтыр Қаражартас пирамидасын көруге 1000 ту-

рист келсе, биылдың өзінде бұл көрсеткіш 1700 адамға жеткен. Өңірдің туристік бағыттарын насихаттау мақсатында биыл ұйымдастырылған экстремалды

«JEEP TOUR» жобасы мен қыркүйек айында «Visit-Qaraganda» орталығы таныстырған екі күндік жаңа туристік маршрут оң нәтижесін беруде.

Әрине, туристерді тарту бір бөлек, оларға сапалы қызмет көрсету — маңызды шаруа. Осы орайда Шет ауданында ауқымды жобалар жоспарланып отыр.

Туризм саласының келешегі мен аймақ экономикасына тигізер ықпалы жайында Шет ауданының ішкі саясат, мәдениет және тілдерді дамыту бөлімінің басшысы Гүлзада Махмұтова өңірге турист тарту мәселесінде қолайлы инфрақұрылымның маңызы зор екенін тілге тиек етеді.

— Қаражартас пен Талды ауылындағы кешенді тарихи орындар — біздің ауданымыздың басты бренді. Бірақ бұл әлеуетті толық пайдалану үшін бізге заманауи инфрақұрылым ауадай қажет. Қазіргі уақытта Ақшоқы мен Талды арасындағы 36 шақырымдық жол құрылысының жобалау-сметалық құжаттамасы дайындалып, мемлекеттік сараптамадан өтіп жатыр. Бұл жол төселсе, Қаражартасқа қатынау әлдеқайда жеңілдеп, келушілер саны күрт көбейеді. Мұнымен қоса, біз Талды ауылының инженерлік желілерін — электр және су жүйелерін жаңғыртуды жоспарлап отырмыз. Ауыл ішінен ұлттық нақыштағы этноауыл, жайлы қонақ үйлер, заманауи асханалар мен демалыс орындарын салу — күн тәртібіндегі негізгі мәселе. Бұл қадамдар туристердің Талды-

да бірнеше күн аялдауына жағдай жасайды. Ең бастысы, жергілікті тұрғындар үшін тамақтану, көлік, гид қызметі, ұлттық тағамдар мен колөнер бұйымдарын сату арқылы қосымша табыс тауып, жаңа жұмыс орындарын ашуға жол ашылады, — дейді бөлім басшысы.

Иә, бүгінде дәстүрлі түрде өтетін «Taldy Fest» халықаралық фестивалі ұлттық мәдениетімізді, салт-дәстүріміз бен өнерімізді дәріптейтін бірегей алаңға айналып үлгерді. Талды археологиялық паркі, құпиясы мол Қаражартас пирамидасы, тарихи Ақкөзек мен Талды ауылы бір-бірімен сабақтаса отырып, болашақта біртұтас ірі туристік кластерді құрамақ.

Иә, тарихты тану — бабаларға тағзым ғана емес, ол бүгінгі күннің экономикалық драйверіне айналуы тиіс. Қаражартас — Ұлы даланың үнсіз жатқан тасы емес, ол Шет ауданының даңқын асырып, отандық туризмнің жаңа көкжиегін ашатын баға жетпес қазына.

Шет ауданы

Суреттер автордан

• ӘРІПТЕС ЖАЙЛЫ ӨНГІМЕ

Жауапсыз хатшы болмайды

Газет баспаханаға жөнелтілер сәт. Әбден қатталған газеттің кезекті саны қайта тексеріліп жатқан-да белгілі мемлекет қайраткерінің тегінен қате табылады. Абырой болғанда, жансақтық оқырманға жетпей түзетіледі. Мұндай оқиғаларды «Индустриальная Караганда» газетінің жауапты хатшысы Анна Круглова жақсы біледі. Өйткені, газет жарық көргенше әр сөздің дұрыс жазылып, әр суреттің өз орнына қойылуды, сан тарау еңбектің бір арнаға тоғысуы шарт. Тілшінің аты мақаланың астына басылғанымен, басылымның тасасында қалатын мамандардың маңдай тері көп айтыла бермейді. Солардың бірі – тұмырының жиырма жылдан астамын баспасөз ісіне арнаған облыстық «Индустриальная Караганда» газетінің жауапты хатшысы Анна Круглова. Бүгінде әріптесіміз 50 жастың мерейі белесіне көтеріліп отыр.

Мағжан ҚҰДАЙБЕРГЕН, «Ortalyq Qazaqstan»

Адамның жүрегіне бала күнінде ұялаған қызығушылық кейде талай жылдан кейін өмірлік кәсібіне айналады. Анна Федоровнаның баспасөзге ықыласы мектеп қабырғасында ояңған. «Индустриальная Караганда» газетінің сол кездегі редакторы Сұлтан Кемелбаев жетекшілік еткен журналистика үйірмесіне қатысып, ақпарат әлеміне құмарта бастайды. Адамдармен жүздесіп, жаңалықтың жай-жапсарын білу, оқиғаны жұртқа жеткізу оған ерекше әсер етсе керек. Кітапты сүйіп оқитын, ойын қағазға еркін түсіретін жас шәкірт үшін бұл орта бөтен емес еді.

Өйткенмен, есейген сайын назарын басқа әлем – компьютерлік технологиялар аударды. Сөзге бейімділігіне қарамастан, заманауи техниканың мүмкіндіктерін меңгеруге талпынады. Алғашқы еңбек жолында «НВЦ Оптима» серіктестігінде жұмыс істеп, мекеме басшысы Анатолий Тыщенкодан көп үйренді. Кейін Ольга Краус, Светлана және Вячеслав Кохановтар секілді тәжірибелі мамандармен қызметтес болды. Әр орта жаңа машық үйретіп, кәсіби көкжиегін кеңейтті.

Сөйтіп, бір кезде екі бөлек көрінген қызығушылығы 2004 жылы тоғысты. Анна Федоровна «Индустриальная Караганда» редакциясына бет қаттаушы болып келді. Мектептегі үйірмеде журналистиканың қыр-сырын танытқан Сұлтан Кемелбаевпен қайтадан бір кәсіби ортада табысқаны да – тағдырдың жарасымды сабақтастығы ма дерсің. Владимир Рыжков, Петр Жуковский, Валерий Савин сынды әріптестері мен жетекшілерінің онғесі оның редакциялық жұмыстың тереңіне бойлауына ықпал етті. Көңіл төрінде қалған жандардың кейбірі бүгінде арамызда жоқ. Ал, қалғандарымен ортақ істің ыстық-суығын әлі де бірге көтеріп келеді. Кейіпкеріміз үшін әр адамның бойынан үйренерлік қасиет табу – өмірлік қағида. Бәлкім, осы ізденісі мен іскер-

лігі оның кейін жауапты хатшы қызметіне ауысуына ықпал еткен болар. Қалай болғанда да, кешегі газет бетін қаттаған маман енді тұтас нөмірдің әзірленуіне жауап беретін қызметке кірісті. Ал, бұл міндеттің өзіне тән машақаты да, қызығы да аз емес еді.

Ол осы үдерісті «Тетрис» ойынына теңейді. Өртүрлі пішіндегі бөлшектер өзара қиысып, ортақ құрылым түзгендей, газет бетінде де мәтін, сурет, тақырыпша мен көркемдеу элементі бірін-бірі толықтыруы тиіс. Кейде мақаланы ықшамдау, кейде иллюстрация қосу, тіпті, қалыптан тыс беттеу тәсілін қолдану қажет. Қандай өзгеріс жасалса да, бастысы – мазмұнның тұтастығы мен оқырманға жайлы көрінісі. Өйткені, газет бетін көркемдеу дегеніміз – оны шұбарлау емес, оқырман назарын қажетті дүниеге аудару білу. Анна әріптесіміздің осы жұмыстағы ең сенімді серігі – мүжіяттылық. Бір әріптен кеткен қате адамның аты-жөнін өзгертіп жіберуі мүмкін.

Газет шығарудың ең жауапты кезеңі – дайын нөмірді баспаханаға жөнелтер алдындағы соңғы

тексеріс. Кейде көзге елеусіз көрінген бір жаңсақтықтың өзі басылым бөделіне нұқсан келтіруі мүмкін. Мәселен, жасалын алғашқы күндерінде үйреншікті дағдымен газетке өткен жылдың датасын жазып жіберу қаупі бар. Сондықтан, редакцияда әр материал мен дайын беттерді бірнеше мәрте тексеру қалыптасқан үрдіске айналған. Бірінің назарынан тыс қалған қатені екіншісі байқап, түзетіп отырады. Анна Федоровна үшін мұндай мұжіяттылық – кәсіби талаппен қатар, оқырман алдындағы жауапкершіліктің өлшемі.

Адамдармен жұмыс істеудің де өзіндік әдісі бар. Оны кейіпкеріміз қалжындап «тирания мен дипломатия» дейді. Кейде шешімді байыппен түсіндіру керек, кейде уақыт тығыз шақта қатаң талап қуюға тура келеді. Бірақ, кәсіби пікірталасты жеке қарым-қатынасқа араластырмау – оның редакцияда қадірлейтін қасиеті. Тілші, корректор, дизайнер-беттеуші, жауапты хатшы – бәрі бір тізбектің буындары. Бірі мазмұнға, бірі сауаттылыққа, бірі көркемдік үйлесімге жауап береді. Бірінің ең-

бегінсіз екіншісінің ісі толық болмайды.

«Елу жылда – ел жаңа». Сол іспетті талай жылда газет өндірісі өзгерді. Компьютерлік бағдарламалар жетілді, ақпарат алмасу жеделдеді. Бүгінде жасанды интеллект те күнделікті жұмысқа араласа бастады. Дегенмен, Анна Федоровнаның пайымынша, технология қаншалықты дамыса да, ол адам қолындағы құрал болып қала береді. Қалыптан тыс шешім іздеу, материалдың мәнін сезіну, оны оқырманға ұтымды жеткізу – шығармашылықтың енішісінде. Бір кездері компьютерлік технологияларға құмартып, сол саланы кәсіп еткен маманның бүгін адам еңбегінің қадірін осылай таразылауы да тегін емес.

Ал, жұмыстан тыс әлемінде отбасы, достары, табиғатқа серуендеу, иттерге деген сүйіспеншілік бар. Компьютерге қызығушылығы да сейілмеген. Бос уақытында виртуалды әлемдерді «құтқарғанды» ұнатады. Өмірді қайта бастаса, бәлкім, ғарышкер болып көрер ме еді?! Мұны да жымия айтады. Өйтсе де, таңдаған жолына еш өкінебейді. Өзі үшін елу жас – өткенге өкінішпен қарайтын кезең емес, жаса жобаға құлшына кірісетін шақ.

– Біз қоғамдық пікір қалыптастырамыз дейміз. Десе де, мен үшін ең маңыздысы – адамдарды жігерлендіру, олардың алдынан жаңа мүмкіндік ашу. Кейде бір мақала адамның өмірін қалжысы жакка өзгерте алады, – дейді мерейтой иесі.

Расында, оқырман жүрегіне жеткен сөздің артында оны жазған ғана емес, жарыкқа шығаруға атсалысқан тұтас ұжым тұрады. Анна Федоровнаның баспасөзге деген құрметінің астарында да осы түсінік жатыр.

Мерейлі жасқа орай «Saryaqra Aqparat» медиахолдингінде салтанатты жиын өтіп, әріптестері Анна Федоровнаны құттықтады. Көп жылғы еңбегіне ризашылық білдіріп, ақжарма тілектерін арнады. Бұл – газет бетінде аты жиі көрінбесе де, әр нөмірінде еңбегі сайрап жатқан маманға көрсетілген құрмет. Елу жас – жаңа белес. Ал, сол белеске жеткен кейіпкеріміз үшін басты байлық – бірге еңбек еткен жандардың сенімі мен сүйікті ісінің берекесі болып қала бермек.

Газетте жауапсыз хатшы болмайды.

Сурет кейіпкердің жеке мұрағатынан

• БӘРЕКЕЛДІ!

Жас әншінің жарқын жеңісі

Қарағандылық жас өнерпаз Айзере Төлеу Тәжікстан астанасы Душанбеде өткен XVII жастар «Дельфий» ойындарында топ жарып, алтын медаль иеленді. Ол халықаралық байқауда қазақтың дәстүрлі ән өнерін таныстырып, Қазақстанның мерейін үстем етті.

Диас СЕРІКҚАЗЫҰЛЫ, «Ortalyq Qazaqstan»

Айзере – Қарағандыдағы мамандандырылған музыка мектеп-интернатының 12-сынып оқушысы. Ол Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысушы елдердің жастары арасында өткен байқауда 14-17 жас санатындағы «Жеке халық әнін орындау» номинациясы бойынша бақ сынады. Жас әнші өнер жолын бес жасында вокалдан бастаған. Ал, дәстүрлі әнге келуіне анасы мен анасының әпкесі Күләш Балмағанбетованың ықпалы зор болған. Қазір ол осы мектепте төртінші сыныптан бері білім алып, ұлттық ән өнерінің қыр-сырын меңгеріп келеді.

– Өнер жолымды вокалдан бастадым. Дәстүрлі әнге келуіме анам мен Күләш апам себепші болды. Душанбеге дейінгі алғашқы кезең Тәттімбет атындағы музыкалық колледжде өтті. Сол жерде бірінші орын алып, келесі кезеңге жолдама алдым, – дейді Айзере.

Халықаралық байқау екі турдан тұрды. Алғашқы кезеңде жас өнерпаз «Ахау, жар», «Перуайым», «Инжу-маржап», екінші кезеңге өткен соң «Желкілдек» және «Сәлем, Қазақстан» әнін шырқалды.

Айзере үшін халықаралық байқау үлкен жауапкершілік пен толғанысқа толы болды. Соған қарамастан, ол өзіне сеніп, сахнада өнерін мінсіз көрсетіп шықты.

Тынымсыз дайындық пен ұстазының қолдауы да жас әншінің сенімін нығайтып, биік белесті бағындыруына жол ашты.

– Бұл жеңіс мен үшін үлкен мүмкіндік болды. Ең алдымен ата-анама алғыс айтамын. Сондай-ақ, мені осы конкурсқа дайындап, үнемі қолдау көрсетіп, шабыт берген ұстазым Үміт Есмағамбетоваға ерекше ризашылығымды білдіремін, – деді жас әнші.

Алтын медаль иегері алдағы уақытта да өнер жолын жалғастыруға ниетті. Қазір ол «Астана мерей» халықаралық жас орындаушылар конкурсына дайындалып жатыр. Мектепті аяқтаған соң Астанадағы «Шабыт» өнер академиясына немесе Алматыдағы Құрманғазы атындағы Қазақ ұлттық консерваториясына оқуға ұтсуді армандайды.

Душанбеде қол жеткізген жеңіс – жас әншінің жеке жетістігі ғана емес, бүгінгі күні қазақтың дәстүрлі ән өнеріне деген қызығушылықтың артып келе жатқанын көрсететін қуанышты нәтиже. Айзере Төлеу алдағы уақытта да ұлттық өнерді дәріптеп, халықаралық сахналарда Қазақстанның атын танытуды мақсат етеді. Жерлесімізге алдағы байқауларда сәттілік тілейміз! Өнер жолында биік белестерді бағындырып, ұлттық ән өнерін халықаралық сахналарда дәріптей беруді тілектеспіз.

Сурет кейіпкердің жеке мұрағатынан

Қоқыс тастап, жауапқа тартылды

Теміртауда тұрғын үй ауласына ескі жиһаз тастаған 25 жастағы жүргізуші жауапкершілікке тартылды. Құқық бұзушылық қалалық бейнебақылау камералары арқылы анықталып, қоқыс тасымалдауға пайдаланылған Mitsubishi Lancer автокөлігі айыптуракқа қойылды.

Оқиға «Таза Қазақстан» акциясы аясында елдімекендердегі бейберекет тастау абаттандыру талаптарының сақталуын бақылау кезінде белгілі болған. Бейнебақылау камераларына жүргізушінің көлікпен әкелген ескі жиһазды тұрғын үйдің ауласына қалдырып кеткен сәті түсіп қалған.

Полиция қызметкерлері көлік

иесін анықтады. 25 жастағы азаматқа қатысты ҚР ӘҚБтК-нің 505-бабы бойынша әкімшілік хаттама толтырылды. Ал, тұрмыстық қалдықтарды тасымалдауға және белгіленбеген жерге төгуге пайдаланылған автокөлік айыптуракқа жеткізілді.

Тәртіп сақшылары аула мен

қоғамдық орындарға тұрмыстық және ірі көлемді қалдықтарды бейберекет тастау абаттандыру талаптарын бұзып қана қоймай, аумақтың санитарлық жағдайына да кері әсер ететінін ескертеді. Мұндай қалдықтар арнайы белгіленген орындарға шығарылуы тиіс.

Өз тілшімізден

Тұрғындар назарына!

«Қазақмыс корпорациясы» ЖШС «Нұрқазған-Тас және Нұрқазған-Саз кен орындарын игеру кезінде бұзылған жерлерді қалпына келтіру» жобасының ықтимал әсерлері туралы есебін қарастыру бойынша ашық жиналыс түріндегі қоғамдық тыңдаулардың 2026 жылдың қарашаның 20 күні сағат 10:00-де Қарағанды облысы, Теміртау қаласы, Ақтау

Жиналыс нөмірі (кіру коды): 25229537056
Жиналыс құпия сөзі: 123456zZ

Учаскенің географиялық координаттары:

№	Солтүстік ендік	Шығыс бойлық
Нұрқазған-Саз		
1.	50°10'47"	72°59'04"
2.	50°10'57"	72°59'03"
3.	50°11'01"	72°59'33"
4.	50°10'49"	72°59'41"
Нұрқазған-Тас		
1	50°11'09"	73°00'08"
2	50°11'25"	73°00'08"
3	50°11'25"	73°00'28"
4	50°11'09"	73°00'38"

Жоспарланған қызметтің бастамашысы: «Қазақмыс корпорациясы» ЖШС, БСН 050140000656. Өкілі: Бесбаева М.М., «Қазақмыс корпорациясы» ЖШС GR менеджері, тел.8(7172)557665 (ішкі номер 10894), эл.мекенжайы: Meruert.Besbaeva@kazakhmys.kz

Әзірлеуші: «Қазақмыс корпорациясы» ЖШС Бас жобалау институты, БСН 050140000656. Өкілі: Сүлейменова А.Б., байланыс телефоны: 8 (7172)55 76 72 (ішкі нөм.10557), эл.мекенжайы: Aizhan.Suleimenova@kazakhmys.kz

Жоба материалдары келесі сайттарда орналастырылған: https://ndbecology.gov.kz және www.gov.kz/memleket/entities/karaganda-tabigat?lang=kk

Жоба бойынша ескертулер мен ұсыныстар қоғамдық тыңдаулар

кеңті, Карл Маркс көшесі, 5. Мәдени демалыс орталығының ғимаратында өткізілетінін хабарлайды.

Әсер ету аумағы: Қарағанды облысы, Теміртау қаласы, Ақтау кенті.

Онлайн видеоконференц-байланысқа сілтеме: https://kazakhmys.webex.com/kazakhmys-en/j.php?MTID=m84fc1041fd4a5b7555569df4cf669d12

өтетін күнге дейін 3 жұмыс күнінен кешіктірмей https://ndbecology.gov.kz сілтемесі бойынша, expertiza.upr_krg@mail.ru эл. мекенжайы және Қарағанды облысы, Қарағанды қ., Лобода көшесі 20, «Қарағанды облысының табиғи ресурстар және табиғат пайдалануды реттеу басқармасы» ММ пошталық мекенжайы бойынша қабылданады.

Жоспарланған қызмет туралы қосымша ақпаратты, қоғамдық тыңдаулар өткізу, сондай-ақ, белгіленген қызметке қатысты құжаттардың көшірмелерін Aizhan.Suleimenova@kazakhmys.kz эл.мекенжайы бойынша және тел. нөм.: 8 (7172)55 76 72 (ішкі нөм.10557) арқылы сұрауға болады.

Тіркеу қоғамдық тыңдаулар өткізілгенге дейін 15 минут бұрын жеке куәлік ұсынылған кезде жүргізіледі.

Вниманию жителей!

ТОО «Корпорация Казахмыс», БИН 050140000656, уведомляет о проведении общественных слушаний в формате открытого собрания по рассмотрению **Отчёта о возможных воздействиях к проекту «Рекультивация нарушенных земель при отработке месторождений Нурқазған-Тас и Нұрқазған-Саз»** 20 ноября 2026 года в 10:00 часов по адресу: Карагандинская область,

Номер совещания:25229537056
Пароль совещания:123456zZ

Географические координаты границы участка:

№	Северная широта	Восточная долгота
Нурқазған-Саз		
1.	50°10'47"	72°59'04"
2.	50°10'57"	72°59'03"
3.	50°11'01"	72°59'33"
4.	50°10'49"	72°59'41"
Нурқазған-Тас		
1	50°11'09"	73°00'08"
2	50°11'25"	73°00'08"
3	50°11'25"	73°00'28"
4	50°11'09"	73°00'38"

Инициатор: ТОО «Корпорация Казахмыс», БИН 050140000656. Представитель: Бесбаева М.М., менеджер GR ТОО «Корпорация Казахмыс», контакты: тел. 8 (7172) 557665 (вн.10894), эл.адрес: Meruert.Besbaeva@kazakhmys.kz

Разработчик: Головной проектный институт ТОО «Корпорация Казахмыс», БИН 050140000656. Представитель: Сулейменова А.Б., контакты: тел. 8 (7172)55 76 72 (вн.10557), эл.адрес: Aizhan.Suleimenova@kazakhmys.kz.

Материалы проекта размещены на сайте: https://ndbecology.gov.kz и www.gov.kz/memleket/entities/karaganda-tabigat?lang=ru

Замечания и предложения по проекту принимаются по ссылке https://ndbecology.gov.kz, на эл. адрес: expertiza.upr_krg@mail.ru и

почтовый адрес: Карагандинская область, г.Караганда, ул.Лободы 20, ГУ «Управление природных ресурсов и регулирования природопользования Карагандинской области» в срок не позднее 3 рабочих дней до даты проведения общественных слушаний.

Дополнительную информацию о намечаемой деятельности, проведении общественных слушаний, а также копии документов, относящихся к намечаемой деятельности можно запросить по эл.адресу Aizhan.Suleimenova@kazakhmys.kz и по номеру телефона 8 (7172)55 76 72 (вн.10557).

Регистрация производится за 15 минут до проведения общественных слушаний при предоставлении удостоверения личности.

к

• ФЕСТИВАЛЬ

Шындық сынмен шыңдалады

Театр көрермендерінің назары Қарағандыға ауып отыр. Сәкен Сейфуллин атындағы облыстық академиялық қазақ драма театрында 13 қазан күні Әшірбек Сығай атындағы ІІІ республикалық «Сын – шын болсын...» театр фестивалі басталды. Қарағандылық көрермендерге А.Токпанов атындағы Жамбыл облыстық академиялық қазақ драма театры, Қ.Қуанышбаев атындағы қазақ ұлттық музыкалық драма театры, Ақмола орыс драма театры, Астана қаласы әкімдігінің «Жастар» театры, Абай облысының «Дариға-ай» жастар театры, Ғ.Мүсірепов атындағы қазақ мемлекеттік балалар мен жасөспірімдер театры өнерін көрсетеді.

Ерік НАРЫН,
«Ortalyq Qazaqstan»

Фестивальде қазылық ету үшін театр аспанының жарық жұлдыздары келді. Қазылар алқасының төрағасы – Қазақстанның Халық әртісі, Мұхтар Әуезов атындағы Қазақ ұлттық драма театрының актері, Мемлекеттік сыйлықтың лауреаты, «Қазақстан Театр Қайраткерлері» одағының төрағасы Тұңғышбай Жаманқұлов. Алқа құрамында өнертану ғылымдарының докторы, «Театр өнерінің тарихы мен теориясы» кафедрасының профессоры, театр сыншыларының халықаралық бірлестігінің мүшесі Бакыт Нұрпейіс, көрнекті театр сыншысы, драматург, профессор Әшірбек Сығайдың аяулы жары Күләш Сығай, Қазақстанның Халық әртісі, Мемлекеттік сыйлықтың лауреаты, Сәкен Сейфуллин атындағы Қарағанды облыстық академиялық қазақ драма театрының актері Кеңес Жұмабеков, театртанушы, өнертану магистрі, Қ.Қуанышбаев атындағы Қазақ ұлттық музыкалық драма театрының «Әдебиет және ғылыми қор» бөлімінің басшысы, Әшірбек Сығайдың төл шәкірті Мирас Әбіл бар.

Кеше түске дейінгі уақытта А.Токпанов атындағы Жамбыл облыстық қазақ драма театры Уильям Шекспирдің атақты «Макбет» трагедиясымен фестивальдің шымалдығын ашты. Режиссері – Даниил Филипович. Кешкі уақытта Қ.Қуанышбаев атындағы

Қазақ ұлттық музыкалық драма театры қазақтың классик жазушысы Төлен Әбдіктің «Парасат майданы» психологиялық драмасын қойды. Режиссері – Гүлсина Мирғалиева.

Бүгін 12:00-де Ақмола облыстық орыс драма театры заңғар жазушы Мұхтар Әуезовтің «Баллада о перевале Караш» музыкалық драмасын қояды. Режиссері – Тимур Құлов. Кешкі 18:30-да Астана қаласы әкімдігінің «Жастар» театры Мұхтар Әуезовтің «Қарагөз» трагедиясын Дәурен Сергазиннің режиссерлігімен ұсынады. Келесі күні сағат 11:00-де Абай облысынан келген «Дариға-ай» жастар театры белгиялық жазушы және драматург Морис Метерлинктің «Соқырлар» философиялық драмасын сахналайды. Режиссері – Мусагит Хабибуллин. 18:30-да Ғ.Мүсірепов атындағы қазақ мемлекеттік академиялық балалар мен жасөспірімдер театры зергер жазушы Ғабит Мүсіреповтің «Ұлпан» драмасымен сахнаға шығады. Режиссері – Гүлназ Балпейісова. Фестивальдің қорытындысы 17 қазан күні сағат 16:00-де жабылу салтанатында шығарылады.

Қазылар алқасының төрағасы Тұңғышбай Жаманқұлов фестивальде сын деңгейі қандай болатынын айтты және «Театр адамды тәрбиелейді» деген сөзге қатысты пікірін білдірді.

– Театр адамды тәрбиелеймейді. Театр мектеп немесе балабақша емес. Мұнда оқыған, тәрбиелі, зиялы көрермен өмірдің көркем нұсқасын көруге келеді. Фестивальге келетін болсақ, сынды төпелетіп айтып, шығармашылық ұжымдардың сағын сындырғымыз келмейді. Сын айтамын деп, мін айтып кететіндер болады. Сын мен міннің айырмашылығы – жер мен көктей. Сын айту дегеніміз тұқырту емес, ақыл айту емес, ол – зерттеу. Біздің міндетіміз – өмірге келген, сахнаға шыққан көркем шығарманың табиғатын, теориялық тұрғыдағы ерекшелігін және режиссерлер мен актерлердің азапты жұмысын көрерменге таныстыру. Фестиваль аясында қойылатын барлық спектакльдерге жүрек көзімен үнілеміз. Дегенмен, жеке өз басым

Морис Метерлинктің «Соқырлар» философиялық драмасын Абай облысынан келген «Дариға-ай» жастар театры қандай деңгейде сахналайды екен деп отырмын. Содан кейін Шекспирдің «Макбет» трагедиясына ерекше назар аударып отырмын. Екеуі де – әлемдік деңгейдегі классика. Ал, әлемдік деңгейдегі классиканы өз деңгейінде ойнап шығу оңай емес, – деді Тұңғышбай Жаманқұлов.

Бакыт Нұрпейіс мұндай фестивальдер ұлттық театр өнерін дамытуға сөзсіз ықпал ететінін айтты.

– Елімізде кейінгі 5 жылда республикалық деңгейде театр фестивальдері өтіп жатыр. Театр өнерін дамытуда фестивальдер маңызды рөл атқарады. Өйткені, мұндай алаңдарда жаңа жұлдыздар

жанады, жаңа есімдер танылады. Мәселен, Павлодар мен Астанада өткен фестивальдерде режиссурадағы жаңа қолтаңбалардың қалыптасып келе жатқанын аңғардық. Қарағанды төріндегі осы фестивальден де жағымды жаңалықтар күтеміз, – деді Бакыт Нұрпейіс.

Фестивальдің салтанатты ашылу рәсімінде облыстық мәдениет, архивтер және құжаттама басқармасының басшысы Ғалымжан Өтелбайұлы сөз сөйледі.

– Осыдан 5 жыл бұрын қазыналы өлкемізде бастау алған өнер додасы ел Тәуелсіздігінің 30 жылдығына арналған еді. Биыл үшінші рет шымалдығын ашқан фестиваль ел Тәуелсіздігінің 35 жылдығымен және қазақ кәсіби театрының ғасырлық мерейтойымен тұспа-тұс келіп отыр. Бұл екі белестің де ұлттық мәдениетіміз үшін мәні мен маңызы зор. 1926 жылы 13 қаңтарда сол кездегі Қазақ ССР-дің астанасы Қызылордада қазақтың тұңғыш кәсіби театры ашылғаны баршаңызға мәлім. Жұмат Шанин, Қалибек Қуанышбаев секілді

• ҮСТЕЛ ТЕННИСИ

Аланның кезекті асуы

Үстел теннисінен Қазақстан ұлттық құрамасының өкілі Алан Құрманғалиев Қытай астанасы Бейжіңде өткен WTT China Youth Smash халықаралық турнирінде күміс жүлдеге ие болды. Жерлесіміз дүбірлі додада 19 жасқа дейінгі спортшылар арасында (U19) сынға түсіп, ел намысын қорғаған.

Ербол ЕРБОЛАТ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Турнир барысында Алан Құрманғалиев алты кездесуде жеңіске жетіп, финалға жолдама алды. Әсіресе, жартылай финалдық бәсеке тартысты өтті. Бұл кезеңде ол Қытай спортшысы У Ифэймен кездесіп, жеті партияға

созылған ойында 4:3 есебімен басым түскен.

Ал, шешуші кездесуде жерлесіміз тағы бір қытайлық теннисші Тан Ижэньмен күш сынасқан. Өкінішке қарай, финалдық бәсекеде отандасымыз қарсыласына есе жіберіп, турнирді күміс жүлдемен аяқтады.

Сурет olympic.kz

• ТЕАТР

Қуыршақтар мен құлыншақтар әлемі

Қарағанды академиялық музыкалық комедия театрының «Буратино» қуыршақ театр-студиясы Ресейдің Қурган қаласында өткен «Үшу арманы. Өнер туралы сырласу» атты V халықаралық фестивальге қатысты.

Ерік НАРЫН,
«Ortalyq Qazaqstan»

Халықаралық өнер додасына Ресей, Қазақстан, Беларусь, Қытай және Перуден келген театр ұжымдары қатысып, өз өнерлерін ортаға салды.

Қарағандылық әртістер фестиваль көрермендеріне «Махаббат туралы аңыз» спектаклін ұсынды. Қуыршақ өнері актерлік шеберлікпен, пластикалық қимылмен, бимен, әуезді әнмен және драмалық әрекетпен үйлесім тапқан қойылым көрермендердің ыстық ықыласына бөленді.

Театр сыншылары спектакльдің туынды ретінде бағалап, оның өзіндік атмосферасына, сондай-ақ, көпшеңділердің дүниетанымы мен дәстүрін терең бейнелеген мазмұнына ерекше назар аударды.

Фестиваль бағдарламасы аясында шеберлік сабақтары, дәрістер мен дөңгелек үстелдер ұйымдастырылды. Кәсіби кездесулер барысында қуыршақ театрының мамандары тәжірибе алмасып, шығармашылық ізденістер мен сахналық өнердің өзекті мәселелерін талқылады.

«Буратино» қуыршақ театр-студиясының әртісі Нина Қожахметова аталған фестиваль ұжымның шығармашылық тұрғыдан дамуына ықпал етеріне сенімді.

– Халықаралық фестивальдерге қатысу театр ұжымдары арасындағы кәсіби байланысты нығайтып, шығармашылық тәжірибені байытуға және қуыршақ өнерінің жаңа мүмкіндіктерін ашуға ықпал етеді. Фестивальден алған әсерімізді сөзбен айтып жеткізе алмаймыз. Отыздан астам театр қатысты. Біз «Махаббат туралы аңыз» спектаклін қойдық. Халық ыстық ықыласпен қабылдады. Басқа да театрлардың спектакльдерін тамашаладық. Мол тәжірибе жинадық. Қазылар алқасының тарапынан сын да айтылды. Біз – сынды қабылдай алатын ұжымбыз. Өйткені, сын түзелмей, мін түзелмейді. Алдағы уақытта осындай деңгейдегі фестивальдерге барып, тәжірибемізді молайтып, шеберлігімізді шыңдауға ықыластымыз, – деді Нина Қожахметова.

«Жұлдыздың» жұлдызы жарқырады

Шығыс Қазақстан облысы, Ұлан ауданы, Бозанбай ауылдық округінде құсбегіліктен «Шығыс салбұрыны» Азия кубогы өтті. Халықаралық деңгейдегі жарыста өмір намысын бес құсбегі қорғап, саятшылық өнеріндегі шеберліктерін ортаға салды. Нәтижесінде, жерлесіміз Темірәлі Төлегенұлының «Жұлдыз» ителгісі өз санатында топ жарып, алтын жүлде жеңіп алды.

Ербол ЕРБОЛАТ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Жалпы, аталған Азия кубогына 10 мемлекеттен 130 құсбегі өтінім берген. Байрақты бәсеке бүркіт, қаршыға және ителгі санаты бойынша өтті. Жарысқа үш жасар «Жұлдыз» ителгісін қосқан Темірәлі Төлегенұлы құс

сының бабын келтіріп, бәсекелестерінен оза шауып, алтын жүлдені иеленді.

– «Жұлдыз» биыл үш жасқа толды. Ақпан айында өткен Қазақстан чемпионатында қола жүлдеге ие болған едік. Бұл жолы Азия кубогына тыңғылықты дайындықпен барып, қарсыластарымыздан басым түсіп, алтын

жүлдені қанжығаладық. Әрине, бұл жетістік – ұзақ дайындық пен тынымсыз еңбектің нәтижесі. Жалпы, жарыс жоғары деңгейде ұйымдастырылды. Онда әр санаттағы құсбегілер өздерінің шеберліктерін көрсетіп, мықтыларын анықтады. Осындай ауқымды додада топ жарып, ел мерейін үстем ету – біз үшін үлкен қуаныш, – деді құс иесі.

Ителгі санатындағы жарыс үш кезеңнен тұрды. Алғашқы кезеңде құс иесі ителгісін қолға шақырса, екінші кезеңде далбай тарту шеберлігін көрсетті. Ал, шешуші ке

ҰЛТТЫҚ СПОРТ

зенде құсын қоянға салған. Нәтижесінде, 30-ға жуық ителгінің арасынан үш кезеңде де жоғары ұпай жинаған «Жұлдыз» Азия кубогының жеңімпазы атанды.

Сурет кейінкердің жеке мұрағатынан

ORTALYQ QAZAQSTAN Қарағанды облыстық қоғамдық-саяси газеті Құрылтайшысы: облыс әкімдігі МЕНШІК ИЕСІ: «Saryarqa Aqparat» ЖШС Директор Қайрат Жүнісұлы ӘБІЛДА Директордың орынбасары Станислав Альбертович ПЕСНЕВ Директордың орынбасары Ғалия Боранқұлқызы БАСТЕНОВА Бас редактор Е.К. МҰСАБЕК Бас редактордың орынбасары Қ.А. АЙТЖАН Сайт редакторы А.Ә. СОВЕТ Жауапты хатшы С.Б. ПИЯШ	Телефондар: Бас редактор: 43-38-53 Бас редактордың орынбасары: 43-58-08 Интернет-редакция редакторы: 43-38-33 Жауапты хатшы: 43-49-72 Жарнама, факс: 43-57-82, 43-21-55; Меншікті тілшілер: Ақтоғай, Шет, Балқаш, Приозерск: 8-702-293-13-70 Қарқаралы, Нұра, Осакаров: 8-702-216-73-50 Теміртау, Саран, Шахтинск, Абай, Бұқар жырау: 8-775-189-33-19	- Жарияланған мақала авторларының пікірлері редакция көзқарасын білдірмейді. - Жарнамалар мен хабарландырулардың мазмұнына жарнама беруші жауап береді. - Газетте жарияланған материалдарды сілтемесіз көшіріп басуға болмайды. - Материалдың жариялану ақысы төленген Газет Қазақстан Республикасы Ақпарат және Қоғамдық даму министрлігінің Ақпарат комитетінде қайта тіркеуден өтіп, 2020 жылғы 15 желтоқсанда № KZ18VPY00030163 күнелі берілді. Газет сейсенбі, бейсенбі, сенбі күндері шығады. Мекенжайымыз: 100009, Қарағанды қ., Әлімхан Ермеков көшесі, №33 Ұй. Электрондық пошта: ortalyk.kz@gmail.com; ortalyk.kaz@mail.ru Жарнама бөлімі: ortalyk.reklama@mail.ru	«БанкЦентрКредит» АҚ ҚФ Есеп-шот: kz50826MOKZTD2003131, БИК KСJKBZKX БИН 000840001412 Тарапымыз 3 165 №114 талпырыс. Индекс 65484 Офсеттік басылым. Көлемі 4 баспа табақ. Бағасы келісім бойынша «Типография Арко» ЖШС баспаханасында басылды. Қарағанды қ., Сәтбаев қ., 15. Газеттің компьютерлік орталығында теріліп, беттелген. Кезекші редактор Ербол ЕРБОЛАТ Газет жеткізілмесе 41-26-82, 43-57-88 телефонына хабарласыңыздар.
---	---	---	--